

אהבת עולם אהבתך

אנידער פאן
אזי אהבת תורה

והלא אהבת עולם אהבתיך

הורם הנזר, הוסרה העטרה
ורוח הקודש עודנה שורה
באש יקוד ואהבת תורה
יעידו הכתלים ספגה הקורה

כמלאך המכה על הקדקוד
בשטר קבלה הקודש לפקוד
עת למוד ועת לשקוד
עת סיום ועת רקוד

יעד ושאיפות להחדיר
להגדיל תורה ולהאדיר
מורי הוראה להעמיד, להסדיר
להיות מוסף והולך תדיר

וכולם מקבלים עליהם עול
לא תסורו ימין ושמאל
ובהם נהגה שבת וחול
וסיכום חבורות בדיו ומכחול

ברינה יקצרו זקנים ונערים
נשאו עיניים אל ההרים
במבחן ושינון - הקנינים אוצרים
בני היכלא דמלכא - עמלם קוצרים

באוך פניך - עת זכינו לחזות
אונזערע דגל - "רק התורה הזאת"
שבע שנות שובע - בצל הקודש לחסות
בה' דפים - נחת רוח לעשות

אוי, רבינו עמוד עמוד
עמוד על ימיני, לסמוך ולסעוד

אוי רבינו שימני כחותם
זכור עדתך, בזרועותיך קח אותם

אוי רבינו, השקיפה וראה
צאן מרעיתך ממעל רעה

כעמוד האש הדרך להאיר
בלהט וברען האש להבעיר

גם בעת כזו כשהאור החשוך
בעז ותעצומות המורשת נמשוך

כי כן בקודש חזיתך
והלא אהבת עולם אהבתיך...

תוכן העניינים

- 3 פתח הגיליון
דבר ועד אהבת תורה
- 5 אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה
אמרי קודש מכבו"ק מן אדמו"ר עט"ר שליט"א
- 7 באהבתה תשגה תמיד
שיח עשיר ומרתק עם החברותא הגרי"א שולמן שליט"א
ראש כולל סלבודקה
- 10 מ"ה אהבתי תורתך
צעידה במ"ה שלבי התפתחות מפעל חייו
של כבו"ק רבינו הקוה"ט זיע"א "אהבת תורה"
כתבה אלבומית.
- 15 "מן הקודש פנימה"
חדב"נ הרה"ג ר' יוחנן שפירא שליט"א
- 18 "די לעצטע שבת"
תיאור השבת האחרונה בצל הקודש נכד רבינו זיע"א
הרב חנניה דוב גאלדבערגער שליט"א
- 19 "משים לילות כימים"
הרה"ג רבי יוסף צלר שליט"א
ראש ישיבתנו הק' לצעירים
- 22 ויהי נועם נשבת במוצאי שבת
הגה"ח רבי יחיאל מיכל שצ'דרוביסקי שליט"א
- 25 "מלכות בית דוד"
הגה"ח רבי מאיר שלום שצ'דרוביסקי שליט"א
- "תורה יבקשו מפייהו"
הגה"ח ר' יוסף צבי הניג שליט"א
- הלא כה דברי כאש
הרה"ג הרב חנוך טוביאס שליט"א
- עם ה' חזקו ונתחזקה
הרה"ג הרב משה ניסן גראס שליט"א
ראש כולל "זכרון שמואל" מודיעין עילית.
- "הביאני המלך חדריו"
הרה"ח ר' אברהם יעקב זילברשלג שליט"א
- "אביטה נפלאות מתורתך"
הרה"ח ר' נחמן גרוסמן שליט"א
- עמילות התורה מראשית ועד אחרית
הרה"ח ר' שמואל צלר שליט"א
- כמלאך הניצב על השתיל הרך
הרה"ג ר' מרדכי שלום צלר שליט"א
- חיים שיש בהם אהבת תורה
הרה"ג ר' אליעזר ברגר שליט"א
- "אביהן ואוהבן של אברכי הכוללים"
הרה"ג ר' אהרן יצחק ביכלר שליט"א

באור פניך נתת לנו תורת הים

סאדיגערער חסידים בימים אלו משולים המה לאותו אדם שנולד על ההר אשר אינו מבין ואינו יודע עד כמה גבהו דרכיו מדרכי שאר באי עולם המתהלכים בתחתית ההר, ורק כאשר ירד מן ההר ויתחיל להתרחק ממנו, אט אט יתפרס בפניו גודלו ועוצמתו של ההר במלוא הדרו ויבין עד כמה היה בר מזל בהיותו שרוי בגובה המצוק כאשר ריאותיו ספגו אויר פסגות צח ומזוכך וכל כולו היה ברום המעלה ובגובה המדרגה.

כנים הדברים כאשר מתחילים אנו להתרחק מאותם שבעה ומחצה שנות אויר פסגות, מאותו יום מר ונמהר אשר בו עלה משה אל הא-לוקים ונשמט מתחתיו אותו גובה המעלה עליו עמדנו בשנים אלו, וככל שנוקפים הימים נפרסים לנגד עינינו עוצם קדושתו וגודל מפעליו הכבירים עד כמה שידינו יד כהה מגעת ומשגת.

ה'מהפכה הגדולה' שהתרחשה בחצר קדשנו בשנים הללו הינה ללא ספק ה'הרמת קרן התורה' פשוטו כמשמעו, מהיום בו עלה על כס ההנהגה ועד ליומו האחרון הצעיד רבינו הקוה"ט זיע"א את קהל עדתנו בשביל הזהב אשר תכליתו ומטרתו וכל כולו הוא "תורה". תורה בעיון, תורה בעמקות, תורה באהבה, תורה בחשק, תורה במסגרת תכנית מסודרת וכו' וכו' על שלל אופני וגווני קנייני התורה.

זכינו, זעירי דמן חבריא, ששם עינו הק' עלינו לטובה, ובחר בנו להיות שליחי הנאמנים בהפצת והרמת המערכה הכבירה לה' ולתורתו, עוד חקוק בזכרוננו אותו היום בו האיר את פני המזרח בגיבוש הרעיון הכביר של 'ועד אהבת תורה' וכל הרואה אומר ברקאי, ובמהלך השנים לאחר אין ספור קריאות אל הקודש פנימה, תביעה, עידוד, דרבון, הדרכה והכוונה נכוחה בדרך בה ישכון אור, ובכדי להבין באפס מה את דרכו בקודש בעמדו בראש המערכה, נצטט בזה דברות קדשו בשולחן לחיים **לאחר חנוכת האהל המחודש על ציון מרן אדמו"ר הרה"ק רבי אברהם המלאך זיע"א** ביום א' תמוז ה'תשע"ו בפאסטוב, וממוצא הדברים נבין ונתבונן בעוצם דרכיו הקדושים:

טייערע אידן, זקני המלאך הקדוש זיע"א השאיר לנו גם דרך בעבודת השי"ת, אשר כל אחד יכול ללמוד מזה לעצמו איך להתנהג, דרך גם עבור העוסקים בצרכי ציבור באמונה. ידוע שבעת מלחמת מלכות פרוסיה הנקראת "מלחמת שבע השנים" אמר זקני המלאך הק' זיע"א שמתוך מערכות המלחמה למד דרכים חדשות בעבודת השי"ת, וכמו שהאריכו בזה בספה"ק.

והנה הרה"ק הצמח צדק זיע"א פירש דברי קדשו שחכמת המלחמה של מלך פרוסיה היתה, שבדרך כלל היו הצדדים הלוחמים זה בזה עורכים מערכה מול מערכה, שהיו מחלקים את חיילי הצבא לג' מערכות משני הצדדים, וכך היו נלחמים אלו מול אלו, אך הצלחת מלך פרוסיה היתה שנתחכם לסדר שכל ג' מחנות הצבא יתאגדו להלחם כאחד מול המחנה הראשון של הצד השני, ובכך יכניעו אותם בכוחם הגדול, ולאחר שינצחו את המערכה הראשונה, ימשיכו בכוחם מול המערכה השניה והשלישית ובכך הצליח להכניעם ולנצחם לגמרי.

מזה למד זקני המלאך הק' זיע"א שכך צריך לנהוג גם בעבודת השי"ת, כשעוסקים בעבודת התפילה צריך להקדיש לכך את כל כוחות הנפש, וכשעוסקים בתורה הק' צריך להתאמץ בזה עם כל כוחות הנפש ולהתרכז בלימוד גפ"ת.

כי אכן כך, כשרבינו זיע"א הניח יעד אליו היה רצונו הק' להגיע היה מתרכז בזה בכל כוחות נפשו והנהגה זו גם דרש מאיתנו שליחי

הנאמנים ב'ועד אהבת תורה' להתאמץ בכל כוחות הנפש ולרומם את עדת הקודש לפסגות נעלות במעלות רמות בקנייני התורה הק'.

הייליגער רבי, הן בהגיגנו תבער אש, בזכרנו את האש הגדולה שליהטה סביבותיך כשעסקת במפעלך הקדוש בבת עיניך 'ועד אהבת תורה', עז חפצנו ורצוננו לקרוא כהיום הזה "עשינו ככל אשר צויתנו" אך יודעים אנו בנפשנו את דרכך בקודש כי לעולם לא תושלם המשימה, וקהל עדתך - סולת נקיה, תמיד תשאף ותכוון למקום נעלה יותר ויותר, ואנו, שליחך בועד אהבת תורה נמשיך לעמוד ולמלא את תפקידנו, אך זאת נישא לבבנו אל כפים "השקיפה ממעון קדשך מן השמים", ראה את מעשינו ופנה אל מנחתנו, וברכת קדשך אשר עמדה לצידנו תמשיך ללוותנו עד

עולם, שנזכה ללכת בדרכך הטהורה עוד רבות בשנים.

עוד ניר לבית דוד. ברוך ה' אשר לא השבית לנו גואל, זוכים אנו כעת להמשך מורשת הקודש כאשר כבו"ק מרן אדמו"ר עט"ר שליט"א כמלאך העומד על גבינו ואומר לנו גדל, ממשיך בכל עוז את מורשתו הגדולה של רבינו זיע"א כאשר מייד כשבתו על כס רבוה"ק מאורי אור עומד באמרי קדשו על הזכות והחובה להיאחז בכל עוז בדרכי רבינו הקוה"ט זיע"א שהטמיע בנו את הדגל של סאדיגערער חסידים "אהבת תורה ויראת שמים", ומצלאין אנא קדם אבוהון דבשמיא שיאריך ימים על ממלכתו וינהגנו על מי מנוחות עדי יובילנו קמיה משיח צדקנו במהרה בימינו, אכ"ר.

בקידה והשתחויה אל מול פני הקודש

יהודה לייב צלר

צבי אריה שצ'דרוביצקי

שלמה שצ'דרוביצקי

לקראת יום השלושים לעלייתו בסערה השמימה הננו להגיש בפני קהל הקודש גיליון זה המלא מזן אל זן בפנינים יקרים, שורות גל-עד שנכתבו בתמצית ליבם של רבני וחשובי אנשי שלומנו שליט"א אודות אהבת התורה של רבינו זיע"א לצד סקירה מקיפה על מפעלו הגדול של כבו"ק רבינו זיע"א 'ועד אהבת תורה' כאשר תחזינה עיניכם מישרים.

כאן איתנו מקום להביע שלמי תודה וברכה קדם הנהלת מוסדותינו הק' אשר מעודם עמדו לימין המפעל הקדוש בכל עוז לקיים רצון צדיק ובפרט להעומד בראש המערכה ידידנו הרב אהרן טירהויז הי"ו אשר בלב ונפש חפיצה עומד לימינו בכל המצטרך. כמו"כ נבוא בהבעת הערכה להני אוהבי תורה אשר כבוד זכרו של רבינו הקוה"ט זיע"א עמד לנגד עיניהם וסייעו בעדינו בכל שלבי ההו"ל של הגיליון, ה"ה, משב"ק הרה"ג רבי אברהם חיים ברנדויין שליט"א, הרה"ג ר' מרדכי שלום צלר שליט"א, הר"ר חנניה יוסף בריקמן הי"ו, הר"ר מרדכי יוסף הלוי סגל הי"ו, הר"ר חיים ארי' בריקמן הי"ו, תהי משכורתם שלימה מעם ה' וזכות רבינו הק' תעמוד להם להתברך בשפע ברכה והצלחה ובכתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בכל העניינים.

קראו ותחי נפשים.

בברכת התורה

ועד אהבת תורה

יו"ל ע"י הנהלת מוסדות סאדיגורה

אור זרוע לצדיק ולישרי לב שמחה

אמרי קודש מכבו"ק מרן אדמו"ר שליט"א
בענייני אהבת תורה ועסק התורה

ברצוני להזכיר ולבקש שימשיכו להחזיק ביסודות והבקשות שאבי אדמו"ר זכר צדיק וקדוש לברכה דרש מאתנו, ללמוד כסדר חורש"י וספר החינוך, אהבת תורה ויראת שמים, עסק התורה, עיון התורה, חושבני שלא היה הזדמנות שבו אבי אדמו"ר זכר צדיק וקדוש לברכה לא דיבר מזה ולא הזכיר זאת, בכל הזדמנות ובכל זמן דרש זאת מאתנו, שסאדיגערער חסידים ידעו שהדגל שלנו הוא אהבת תורה ויראת שמים, שיהודי ידע שהחיים שלו בעולם הזה הם לחיות עם התורה הק', לחיות עם השי"ת, לחיות עם עסק התורה.

(מתוך אמרי קודש מוצש"ק פר' כי תצא שבת התכנסות קהל אנ"ש בצילא דמהימנותא)

התורה, עיון התורה, להיות שקוע בתורה הק' בכל רגע ורגע, מזה שאב את חיותו, זה היה כל החיות שלו, והכח זה הנביע בו חיים.

יעזור השי"ת שהתורה תהיה אצל כולכם העסק הפרטי שלכם, שלימוד התורה יהיה נבלע בדמכם, שזה יהיה חלק ממצייאות החיים שלכם, שהתורה"ק תהיה עצם החיים אצלכם.

זהו הנייחא הגדולה ביותר לאבי אדמו"ר זכר צדיק וקדוש לברכה הכ"מ, שילמדו בשקידה ובחריצות, שתהיו עוסקים בתורה ושקועים בלימוד התורה ולא בענינים אחרים, זהו הנחת רוח הגדול ביותר שאפשר לפעול לנשמתו.

(מתוך שיחות הקודש בייכותינו הק' - ו' אלול ה'תש"פ)

יעזור השי"ת שהשרשים של האילנות הרכים - התלמידים שיחי' - יושרשו היטב, שתתעלו בתורה ויראת שמים, בהתמדת התורה, בעיון התורה, ובחשקת התורה, וזהו הנייחא הגדולה ביותר לאבי אדמו"ר זכר צדיק וקדוש לברכה הכ"מ שעוסקים בלימוד התורה הק', ושהלימוד הוא בשקידה ובחריצות, כששקועים בלימוד התורה ואין עוסקים בדברים אחרים, אין נייחא גדולה יותר מזה לאבי אדמו"ר זכר צדיק וקדוש לברכה הכ"מ.

כשמתבוננים בדרכיו, כשמתבוננים מה היה החיות של אבי אדמו"ר זכר צדיק וקדוש לברכה הכ"מ, רואים שזה היה נקודת חיותו - עסק

בְּאַהֲבַתָּה תִּשְׁגָּה תְּמִיד

שיח עשיר ומרתק על דרך הלימוד ואהבת התורה שיקדה במרן רבנו זצוק"ל עם ידידו הקרוב רבות בשנים שזכה לקבוע עמו לימוד בחברותא קבועה הגאון רבי יצחק אייזיק שולמן שליט"א ראש כולל סלבודקה

הסתם רבנו לא מסוגל לאמץ ראשו לעיין ולדקדק בכל רש"י ובכל תוספות, ולכן התחיל ללמוד קצת יותר מהר. כשהרגיש בכך רבנו, הרים אליו את עינו המיוסרות, חיך והפטיר בכאב: 'נו, אני מקבל זאת באהבה...' זכה רבנו והתקיים בו מקרא שכתוב 'אדם כי ימות באוהל', פשוטו כמשמעו, המית עצמו באוהלה של תורה עד רגעיו האחרונים ממש".

עתה, לקראת מלאות ימי ה'שלושים' ישובים אנו עם הגרי"א שולמן שליט"א בחדרו שבישיבת סלבודקה, לשיחה נרגשת אפופת הוד ועתירת גילויים מהקודש פנימה, כאשר לראשונה נחשף בפנינו על הקשר הלימודי ביניהם - להבחל"ח - שנמשך כבר ארבעה עשורים, כאשר עיקרו של הלימוד בחברותא החל עוד בהיותם אברכים צעירים בכולל המפורסם לשם ולתהילה בלונדון הבירה "כולל רבינוב" שם למדו טובי וגדולי תלמידי החכמים, ונמשך עד הימים האחרונים לחייו של רבנו. בשיחתו הגדיר 'החברותא' את דרכו הנפלאה של רבנו בלימוד בעמקות נפלאה, על צימאנו הגדול לבהירות בכל חלק ופרט בתורה הקדושה, ועל מסירות נפשו ונשיאתו בעול ההנהגה, תחילה בקהילתו המפוארת בלונדון ובהמשך בעלותו על כס אבותיו הקדושים לעמוד בראש העדה, לשאת את הציבור על לוח ליבו הטהור כאשר יישא האומן את היונק.

בין כותלי הכולל

תקופה קצרה לאחר נישואיו בשנת תשל"ט, עבר רבנו זצוק"ל להתגורר בלונדון סמוך לבית חותנו יבלחט"א הנגיד הנכבד מוה"ר חיים משה פלדמן שליט"א (לרפו"ש). תחילה אמור היה לשהות שם רק עשר שנים, אך בסופו של דבר נשאר בלונדון

חברותא קבועה היתה לרבנו זצוק"ל עם יבלחט"א הגאון רבי יצחק אייזיק שולמן שליט"א ראש כולל סלבודקה, חברותא שנמשכה שנים רבות בלימוד סוגיות בעיון ובפלפול כיד ד' הטובה עליהם, חברותא שביטאה יותר מכל את עיקר חיותו הרוחנית שנשאבה אך ורק מעוד שעות של לימוד ומעוד הררי ספרים שנפתחו ונערמו על השולחן, ביגיעה עצומה ובשמחה גדולה, אשרי עין ראתה.

"לפעמים היה מסוכס ביניהם שהלימוד יימשך שעותיים בערך", שחים לנו אנשי ביתו של כב"ק מרן אדמו"ר זצוק"ל, "אך הנה חלפו להן ארבע וחמש שעות מבלי לשים לב לשעון המתקתק ביעף. היינו הולכים עם רבנו לטייל בנאות דשא בכל יום, ובחזרתו לביתו סביבות חצות הלילה היה מבקש לקרוא לחברותא הרב שולמן, לימוד שיכלו לדעת מתי יתחיל אך לא ידעו מתי יסתיים".

"גם עתה בחזרתו של רבנו לארץ הקודש לפני מספר שבועות, ביקש מיד לחדש את החברותא עם הגרי"א שולמן שליט"א", מוסיפים המשמשים בקודש להעיד בפנינו, "היו אלה ימים קשים בהם רבנו סבל את סבלו בדומיה כשכל גופו אפוף ומלופף בייסורי איוב בלתי נתפסים, אך עם כל זאת התחזק ביתר עוז ושאת ללמוד עם החברותא בעומק העיון והפלפול, כאשר היתה באומנה אתו בימים כתיקונם, ותורה זו שלמד באף היא שעמדה לו, להשריש בנו אהבת תורה יוקדת בכל לב ובכל נפש, בראותנו כי רבנו מתאמץ בכל כוחותיו האחרונים להתעמק בלימוד ולשאוב חיות מהתורה הקדושה, כי היא לנו עוז ואורה.

בימי ה'שבעה' סיפר הגרי"א שולמן שליט"א, כי באחד הימים האחרונים עת למד בחברותא עם רבנו, הבחין והרגיש בסאת ייסוריו הקשה שגברה באותו יום ביותר ר"ל, וחשב לעצמו שמן

הזה, בהיותו כל-כולו שקוע בתורה הקדושה במתכונת שאינה נראית כיום גם לא אצל אברכים בני עליה, כאילו אינו בנש"ק ואינו בן יחיד לאביו הגדול שהחל אז להנהיג את עדת הקודש בשנת תשל"ט, עם הסתלקות אביו הק' מרן ה'כנסת מרדכי' זי"ע. "אף בהמשך, כשהתמנה לרב הקהילה בגולדרס-גרין, לא עזב את ספסל הלימודים בכולל והתנהג עדיין כאברך רגיל כפי שהיה עד הלום, עד שהיה מוכרח בעל כורחו להשקיע יותר בקהילה ובבית הוראה, שאז כבר לא יכל להמשיך יותר את החברותא עמי אבלחט"א במסגרת סדרי הכולל, והעברנו את הלימוד בחברותא בצוותא לשעות הערב, כשעלי לציין כי שאת שעת ההתחלה ידענו, אבל שעת הסיום לא היתה צפויה מראש, כי הלימוד יכול היה להימשך שעות ארוכות אל תוך הלילה".

כתרה של תורה

בתקופה זו, בה למד רבנו בכולל רבינו, נקשר בקשר תורני עמוק עם ראש הכולל הגאון המופלא רבי יחזקאל זילבר זצ"ל, שהיה עילוי עצום וגאון מופלג, אך במקום גדולתו היתה ענוותנותו והיה משתפל בענוות חן כלפי כל אחד בצורה מעוררת השתאות. רבנו היה משוחח ומפלפל עמו רבות, יורד לעומקה של הלכה ומוציא לאור תעלומה ממצולות ים התלמוד, כיד ד' הטובה על שניהם. היה זה מחזה נפלא לראותם מתנצחים יחדיו במלחמתה של תורה, כשכל ההיכל כמדורת אש בריחתא דאורייתא.

"אירע פעם שאחד מאברכי הכולל, שלא ניחן בבינה יתירה, היה מדבר בזלזול עם ראש הכולל שהיה כאמור פשטן מאד ולא השגיח על כבודו כלל, אבל ההתנהגות הזו הפריעה מאד לרבנו שלא הצליח להבין כיצד יתכן לזלזל ככה בכבוד התורה. מאידך, לא רצה רבנו להעיר ולפגוע באברך זה שלכאורה לא עשה זאת במזיד, לכן העדיף לעבור ללמוד במקום מרוחק ממקומו של ראש הכולל, כדי שלא יצטרכו אוזניו לשמוע את הדו-שיח שמתנהל בין האברך לראש הכולל דבר יום ביומו...

למעשה, לאחר מספר ימים נודע לאברך הנ"ל את סיבת מעברו של רבנו למקום אחר בהיכל הכולל, מה שהביא אותו להפסיק על אתר את התנהגותו הנלוזה.

הגרי"א שולמן מזכיר גם את החברותא הידועה שלמד רבנו משך ח"י שנים עם הגאון רבי חנוך דב פאדווא זצוק"ל גאב"ד לונדון ובעל 'חשב האפוד'. רבנו היה מרבה להזכיר פסקים והוראות משמו, ממנו גם למד את כללי ההוראה והיה כתלמיד המחכים את רבותיו לאחר שזכה לקבל ממנו סמיכה להוראה. רבנו אף היה מתבטא כי מורו ורבו בהוראה היה 'ר' העניך'. בידי של רבנו היו מצויים כרכי השולחן-ערוך שלו מאותה תקופה שלמד עמו, כשהוא מלא בהגהות המעוטות מסביב הספר אותם שמע מרבי העניך.

עד עלותו לכהן פאר למלאות מקומו של אביו הק' בהנהגת העדה בחורף תשע"ג, כאשר בינתיים זוכים אלפי תושבי לונדון ליהנות מהודו זיוו והדרו, אותם השפיע בחן בחסד וברחמים לכלל ולפרט.

בשנים הראשונות לתקופת שהותו בלונדון, למד רבנו בכולל 'רבינו' שנחשב למבצר תורה ייחודי בלונדון הברייה, שם ישב באוהלה של תורה לצד גדולי תלמידי החכמים בלונדון והשלים עצמו במקצועות ההוראה. "היכרותי הראשונה עם רבנו היתה שנים ספורות לאחר נישואיו בלונדון, כשלמדנו תחת קורת גג אחת בכולל 'רבינו' הידוע לשם ולתהילה כמגדלור תורני שמגדלים בו לגיונות של תלמידי חכמים מופלגים", פותח 'החברותא' הגאון רבי יצחק אייזיק שולמן שליט"א את שיחתו המיוחדת לזכרו של רבנו.

"כבר אז שמעתי על שקיעתו הגדולה בתורה בהיותו יושב על ספסל הלימודים בשיבת פוניבז', בה הלך שמו לפניו בקרב מאות הבחורים והאריות שבחבורה, כמתמיד מופלא ועמקן עצום שאינו מוותר לעצמו על שום גרגיר של הבנה מושלמת בכל סוגיא ונושא. שם, בכולל רבינו זכיתי לקבוע עמו חברותא שהמשיכה רבות בשנים, אמנם עם הפסקות שונות מכורח

המציאות, אך הצד השווה שבהן, כל התקופות היו רצף אחד של אהבת תורה וצימאון אדיר לניצול כל רגע להבנת עוד חלק בתורה".

מספר הגרי"א שולמן על הליכותיו האציליות של רבנו באותה תקופה בכולל רבינו: "בשחזור הזכרונות מאותם ימים, היה זה מפליא לראות את רבנו במשך שנות לימודיו בכולל שהתנהג כאברך רגיל מהשורה, ממש שווה בין שווים ואפילו פחות מכך, עד שלא נמנע מלגשת לאברכים צעירים ממנו בשנים ולשאול אותם פשט בסוגיא, ספק אם רוצה לחזקם וספק אם באמת רצה ללבן את הדברים יותר ויותר כדרכו בקודש.

"כשארצה לסכם את השנים ההן בכולל רבינו, הנה היא ההגדרה הקצרה והקולעת: בשנים אלו לא עניין אותו כלום מהבלי עולם

שיכלו להסתיים בשעות הקטנות של הלילה. בדרך כלל הלימוד נעצר רק לאחר שראה כי שמורות עיניי מתחילות להיעצם... אולם הרבי מצידו היה ממשיך ללמוד עוד כמה שעות בהתמדה רצופה, למרות שגם שהוא היה מותש וחסר-כוחות, אבל התורה הקדושה שהייתה משוש חייו תפסה אצלו מקום יותר גבוה מכל דבר אחר.

"הפלא הגדול ביותר היה, כי על אף שסיימנו בשעת ליל כה מאוחרת, היה תמיד מתגבר כארי ובשעה חמש לפנות בוקר עשה כבר את דרכו בזריזות נפלאה לעבר גולדרס-גרין למסור את שיעורו הקבוע לפני התפילה בכולל בעלי-בתים שייסד בבית מדרשו, ועם השנים ראינו את גודל הצלחתו בכולל זה, עד שהיכל בית המדרש מלא וגדוש בעשרות רבות של בעלי-בתים המשכימים קום באשמורת הבוקר, לפתוח את סדר יומם בלימוד התורה ואחרי התפילה פונים לעסקיהם הגשמיים."

"בשנת תשנ"ח עברתי להתגורר בארה"ק", ממשיך החברותא של הרבי לרתק אותנו באוצרותיו הבלומים. "כמובן שהפרידה היתה קשה מאד, כי היה ברור לנו שכבר לא נוכל ללמוד בצוותא כפי שנהגנו עד כה מימים ימימה, אבל בעת ביקוריו התכופים של הרבי בארה"ק, תמיד מצא זמן ללמוד עמי פעם או מספר פעמים. היינו לומדים בחדרו שמעל דירת אביו הק' מרן העקבי אבירים' בקומה העליונה, ואירע פעם שלמדנו

בסלון בבית אביו ותוך כדי הלימוד עבר שם מרן העקבי אבירים', שנהנה מאד מלימודו בחברותא וביך אותי שאזכה ללמוד עמו עוד הרבה שנים. לצערי, רבנו קיים את ברכה זו בזריזות יתירה והכניס במעט השנים הרבה מאד...

"ראו אז במוחש מה עומד ונמצא בראש מעייניו, כאשר למרות כי ברור לכל שמטרת בואו כאן לארה"ק היתה מחמת שמחה או סידורים חשובים אחרים, אבל היכן שרק יכול היה להקדיש שעות לימוד בצוותא, היה מתקשר אלי וקובע אתי זמן ללימוד בחברותא עם כל העיון והיגיעה, כאילו שהגיע רק בשביל זה."

סודות מהקודש פנימה

בחודש טבת תשע"ג, לקתה חצר הקודש סאדיגורה בשבר גדול וכואב, כאשר בפתע פתאום עלתה נשמתו הטהורה של כב"ק

בהמשך אף למד כמה שנים עם יבדלחט"א גאב"ד זכרון מאיר הגה"צ רבי חיים מאיר וואזנר שליט"א, בעיקר שו"ע חושן משפט ועוד חלקים מהתורה הקדושה. וכגודל התמדתו כך גם גאונותו בתורה היתה לשם דבר, כאשר בנוסף לקבלת הסמיכה מהגר"ה פאדווא אף קיבל 'היתר הוראה' ממרן הגר"מ פיינשטיין זצוק"ל. היה זה כחודש לפני הסתלקותו וההערכה היא כי מדובר בהיתר הוראה האחרון שהוציא הגר"מ פיינשטיין מתחת ידו. מסופר, כי רבי משה בחן את רבנו דווקא בהלכות תולעים ודם עוד לפני הלכות בשר וחלב, והתפלא כיצד ידע להשיב היטב על הלכות שאינן כל-כך מצויות ובדרך-כלל הרבנים הבוחנים לא שואלים עליהם.

יומם ולילה לא ישובות

"עם עלותו לכהן פאר כרבה של קהילת 'אור ישראל' דחסידי סאדיגורה בלונדון", מספר הגרי"א שולמן, "ניסה בתחילה להמשיך את לימודיו בכולל כרגיל ולנצל את רוב היום ללימוד התורה, ואז היה משתף אותי בכל מיני שאלות הלכתיות והשקפתיות שהיו באות לפתחו על ידי בני קהילתו החדשה; ראיתי אז איך הוא מתייחס לכל דבר שנשאל בכובד ראש, כאשר בעיקר יש להדגיש את המהפכה הרוחנית העצומה שעשה בבני קהילתו ובשכונת גולדרס-גרין כולה, שהקים והעמיד בתים נאמנים לד'

ולתורתו, מלאים ביראת שמים ובאידישקייט, כל אלו פירות מעשיו האישיים של הרבי.

"טעם נפלא נשמר בזכרוני מהשיעורים המופלאים שמסר רבנו לבני קהילתו בהל' ריבית, כאשר בעומק עיונו וברוחב ידיעותיו המופלגות בתורה, לא אבה לוותר גם על הסימנים קס"ח וקס"ט הידועים כסבוכים יותר ללימוד ועוסקים בדיני ריבית של עכו"ם, שיש צורך להעמיק מאד בהבנתם. הוא השקיע את תמצית דמו בהדרכתם הרוחנית של בני קהילתו, ומופלא היה בירידתו מן ההר אל העם להלוך לפי רוחו של כל אחד, כאשר למרות העומס הגדול שהיה מונח על כתפיו, השקיע שעות ארוכות לכוון ולייעץ להדריך ולרומם את בני קהילתו."

מדגיש הגרי"א שולמן בנועם אמריו: "ובכל סדר יומו העמוס לעייפה בשיעורי תורה ובהתמסרות אישית לכל בני הקהילה ללא יוצא מן הכלל, לא ויתר רבנו על שעות רצופות של לימוד

תורתך שיעשוני:

דרך לימודו של רבנו זצוק"ל בעיון ובעמקות

בשיחתנו עם החברותא הגרי"א שולמן שליט"א, ביקשנו לברר גם את דרך לימודו של רבנו שהייתה כידוע בעמקות גדולה ובעיון מדוקדק לעומקה של סוגיא ללא פשרות ומשא פנים: "צורת הלימוד המיוחדת של רבנו היתה להבין דבר מתוך דבר הדק היטב. לפעמים היינו לומדים חומש ורש"י על פרשת השבוע, לכאורה לימוד פשוט שאינו מצריך עיון מעמיק, אבל רבנו דרש להבין לעומק כל פסוק וכל 'שטיקל רש"י' עד תום, כאשר משם היה ממשיך ומגיע לכל חלקי התורה כולה, כשספרים רבים נערמים על שולחנו ובכולם עיין והעמיק לראות האם נגעו בבירורים שעלו ברעיונו תוך כדי לימוד.

"לפעמים היה בונה יסודות נפלאים גג על גג לבאר את הנושא שלמדנו, אבל לאחר שהרהר בדעתו כמה רגעים, הכריע שדבריו אינם מבוססים מספיק על פי שיטות הראשונים או האחרונים, שאז שוב פתח ספרים, עיין והקשה ותיירץ באריכות ובהרחבה, עד שהכל בא על מקומו בשלום במקסימום של בהירות. וכשמצא לפעמים שכיוון לדעתו של אחד הראשונים או האחרונים, אורו פניו בשמחה של תורה ובחדוותא דאורייתא. בדרך האמת שאפיינה את כל ישותו ובמיוחד את צורת לימודו המעמיק, לא הסכים להטעות את עצמו כאילו הבין את הנלמד, אפילו כשהיה חסר לו רק פרט קטנטן להשלמת ההבנה, ועד שלא הגיי בס"ד לדרך הבהירה ביותר בהבנת הסוגיא, לא נחה דעתו".

לדוגמה מציין החברותא של רבנו דרוש ופלפול שרבנו האריך בו רבות הלוך ושוב עד שהגיע לעמק השווה ברוחב דעתו: בריש סוגיית המבשל בחמי טבריה שהמבשל בהם בשבת פטור, יש לדון אמאי פטור, האם זה בגלל שאין זו מלאכת מחשבת וא"כ זהו דין פרטי שנוגע רק להלכות שבת, או משום שאין שם בישול על כל שאינו מחמי האור. כשמצאנו שגם בהלכות נגעים מובא ענין זה שלגבי מכוות אש - חמי טבריה אינם נקראים מכוות אש כיון שאינם באים מכוח האור, וא"כ מוכח להדיא שאין זה דין פרטי לגבי שבת אלא לכל התורה כולה, שבכל מקום שנאמר דין אש, חמי טבריה אינם בכלל זה.

"דוגמה זו שהיא אחת מיני רבות, מצביעה ומלמדת על הכלל כולו איך היתה נראית דרך לימודו של רבנו, כאשר על כל דבר היה מתעכב בארוכה לראות היכן הוא מוזכר במקומות נוספים ברחבי התלמוד ולבדוק האם כל המקומות שווים בדינם ובהלכתם, ואם מצא ובריר שאכן יש חילוק בדיניהם, מיד התחיל לפלפל ולחלק בין הדינים כדי להבין מה נשתנה דין זה מדין חברו. וכשמצא איזו ראייה לדבריו מהרמב"ם שנקט להלכה כדרך מסוימת ממהלך הסוגיא, היה אצלו ממש 'יום טוב' והיה מתאמץ ליישב ולבאר זאת עם כל הסוגיות שנוגעות בדבר".

מון אדמו"ר ה'עקבי אבירים' זצוק"ל לשמי רום, ויבכו אותו כל עדת בני ישראל כי ניטל כבוד מבית חיייהם, אך זאת היתה נחמתם בעניים עם הכתרתו של בנו-יחידו כב"ק מון אדמו"ר זצוק"ל לעמוד בראש העדה, להאיר להם הדרך אשר ילכו בה ולהנחותם במעגלי צדק.

"כבר בתוך ימי האבל על פטירת אביו הק', בשעה שבאתי לנחמו בבית האבלים, ביקש ממני רבנו שזה הזמן לחדש בקרוב את הלימוד בחברותא, שהרי הוא מגיע עתה להתגורר בבני ברק ולקבוע משכנו בארץ הקודש. ואכן, לא ארכו הימים וזכיתי שוב לעונג הרוחני הזה, להיכנס למעון הקודש לשעות ארוכות של שקיעות עצומה בסוגיות הש"ס מעבר לזמן ולכוחות הטבעיים.

"לפלא היה אצלי, שלא הסכים שאקרא לו בתואר 'רבי' ואף טרח בעצמו כל פעם להכין לי כוס תה או להגיש בעצמו כיבוד אחר. אירע לא פעם, שהצעת לי כי אחד מהמשמשים יכין את המשקה, אבל הרבי אמר בנחישות שהוא בעצמו רוצה להכין לי ולא אחר, וכן כשהיו צריכים להביא ספרים מהארון, לא המתין לרגע שאני אעשה זאת, אלא הוא עצמו התרומם ממקום מושבו והוציא את הספרים בזה אחר זה לעיין בהם מקרוב, כאשר כל התנהגותו האצילית היתה כשווה בין שווים וכאילו אין מאות חסידים שמשחרים לפתחו וצמאים למוצא פיו".

כשאנו מבקשים לדעת מתי התקיימו בדרך כלל סדרי הלימוד יחדיו בחברותא, מספר הגרי"א שולמן שליט"א: "את שעות הלימוד שצברנו בצוותא אי אפשר למנות ולפרט. בדרך כלל לא היה זמן קבוע להתחלת הלימוד, מחמת העול הגדול שהיה על הרבי שגרם להרבה שינויים בזמנים, אבל כשנקראתי לבוא לבית המלך - מאן מלכי רבנו, תמיד היה זה נמשך שעות רבות ולפעמים זה יכל להתחיל רק בשעות הערב המאוחרות - אחרי שעות קבלת קהל מפרכות או כשהרבי חזר מחוץ לעיר - ולהמשיך עד עומק הלילה כאילו רק עכשיו התחיל היום.

בראש משוא הדור

האחריות והמסירות לכלל הציבור

מרתק לשמוע מכלי ראשון ובעדות חיה מפיו של החברותא כיצד נראה היה סדר הלימוד שלהם בצוותא, כאשר מתוך הדברים בוהקת ומיתמרת לה נועם התקשרותו היוקדת של רבנו בתורת ד' שהייתה נקודת לבבו ומשוח חייו כל הימים: "אם כי נפשו חשקה בתורה בכל נימי לבבו ונפשו, ובוודאי היה רוצה שלא יפריעוהו באמצע הלימוד, אבל מכיוון שנטל על עצמו את התפקיד שהוטל עליו על ידי אביו הק' לעמוד בראש הנהגת הכלל, היו לפעמים דברים שלא סבלו דיחוי והיה מפנה מזמנו ומטפל בהם תוך כדי הלימוד, כמו טלפונים דחופים לצרכי רפואה ושאלות דחופות מקהל החסידים שזרמו אליו מכל העולם.

"אירע פעם תוך כדי לימודו יחדיו, שאמרו לו על בחור מסוים שצריך לקבל דברי חיזוק בדחיפות שאינה סובלת דחייה, רבנו הכניס אותי לחדר פנימי ושוחח עמו כחצי שעה, ומיד לאחר מכן שבנו ללימוד עוד כמה שעות. הכל מחמת האחריות הגדולה שרובצה עליו והלב הגדול שהרגיש את מחויבותו ואת תוקף תפקידו.

"ובתקופה בה התמנה לכהן כחבר מועצת גדולי התורה, אף שניסה בתחילה לסרב להתמנות זו מחמת גודל האחריות וכובד המשקל, אך לאחר שהוטל עליו תפקיד זה על ידי גדולי הדור, הוא נשא על ליבו את הדור כולו והרגיש אחריות עצומה וחובה קדושה לדאוג לכלל הציבור בכל הנושאים העומדים על הפרק כמו גזירת הגיוס ועוד, הכל מתוך תחושת אחריות מהתפקיד שהוטל עליו, שאסור לו להחריש בעת כזאת.

"היה מצוי מאד שלמדנו בערבי שבתות ובערבי ימים טובים, לימוד זה יכל להימשך ממש עד סמוך לכניסת השבת, עד שבחזרתי לביתי היו הרחובות מלאים בציבור גדול שנהר בבגדי שבת לבתי הכנסיות. אף קרה לא פעם שהרבי ביקש ממני שאלך לטבול במקווה הפרטי שבביתו, כדי שלא אהיה טרוד מההכנות לשבת ונוכל ללמוד עד סמוך לשבת.

"מזהים היה בעת נישואי חתנו הצעיר הרה"ג ר' יוחנן שפירא שליט"א בחורף תשע"ט, שבערב שבת שבע ברכות שהייתה שבת גדולה בצל הקודש ובהשתתפות מאות חסידים מהארץ ומחו"ל, אך כל ההכנות וההיערכות לא הפריעו לרבנו להאריך בלימודו עמי בתכלית הריכוז ממש סמוך לכניסת שבת. וזכורני שגם אז, ביציאתי מביתו נאווה קודש סמוך ונראה לזמן הדלקת הנרות, באו מולי מאות חסידים ואנשי מעשה שהחלו למלאות את היכל בית המדרש לקראת כניסתו של רבנו לתפילת מנחה בהאי שבתא דריגלא".

"במשך השנים היו כמה פעמים שקיבלתי שיחת טלפון מרבנו בעש"ק סמוך לכניסת השבת, לחדד נושא מסוים שלמדנו באותו שבוע או שמצא ישוב יותר טוב לסוגיא שלמדנו באותם ימים. ממש ראיתי בחוש את המושג 'כל חפצין לא ישוו בה' וכמה שהעסיק אותו הלימוד המשותף בינינו יומם ולילה, על אף היותו מנהיג ברמה למאות חסידים. ובלייל ראש השנה האחרון, שנת תש"פ, עת עברתי להתברך בברכת השנים, אמר לי בחיור: 'אולי נקבע לימוד להיום'... וכך היה גם בימים העמוסים ביותר של השנה והימים המפרכים ביותר של עבודת הקודש, אם בימי חול המועד סוכות לאחר עבודת הנענועים הארוכה, ואם בשמחת תורה אחרי ההקפות, שתמיד מצא זמן ללימוד התורה בחיות ובחשקות".

הכרת הטוב

"ידוע לכל מידת הכרת הטוב שניכרה אצל רבינו וביותר באה מידה זו לידי ביטוי אצל מי שעזר לו בלימוד התורה או בהגדלת אהבת תורה אצל הציבור" זכורני שהתבטא שחייב הכרת הטוב למגיד שיעור שלו משיבה קטנה שהכניס בו טעם בלימוד, ומשום כך הרבה פעמים כשהיה בארה"ב סר לבקר אותו במעונו, ואף מדי פעם בלימוד היה במיוחד מעיין בספר שהו"ל אותו מג"ש בתור הכרת הטוב על לימודו עמו.

התקשרותו של רבינו לספרים ומחבריהם

הארה מזוית נוספת של אהבת התורה שניכרה אצל רבינו בכל המובנים, נוכל לראות בהתקשרותו הגדולה לספרים מסוימים ולמחבריהם, כשהידועים מביניהם הם ספרי המהר"ל והרבי רבי צדוק הכהן מלובלין זיע"א ורבינו היה מזכיר הרבה דברים בשמו בשם "הרבי אומר" ועוד כהנה וכהנה וזה מלבד הספרים הרבים שעיין ולמד בהם תדיר.

ניכר אדם בכוסו וכיסו. בעת מסעותיו של רבינו לחו"ל ניכר שהצידה לדרך המרכזית היה מזוודות של ימיות עם ספרים וגם כשהיה מדובר בנסיעה קצרה לימים ספורים בלבד, והכל מחשש שח"ו לא יהיה חסר

"ימים ספורים לאחר ששב רבנו לארה"ק בחודש תמוז האחרון, התקשרתי לדרוש בשלומו ואז הביע את מבוקשו שכבר למחרת אבוא ללמוד עמו. ואני, שידעתי את החולש דאורחא' שהיה שרוי בה מהטיסה הארוכה שהתישה לגמרי את כוחותיו החלשים בלאו-הכי, לא האמנתי שנצליח ללמוד למחרת, אבל הרבי כדרכו התגבר על הכל ולמדנו יותר משעה וחצי.

"לאחר תשעה באב התחזקו כוחותיו של הרבי ואז קרא לי ללימוד עמו, לימוד שהתארך יותר משלוש שעות. אפילו בשבוע האחרון לימי חייו עלי אדמות, למד עמי שלש פעמים כשלוש שעות ויותר, והכל עם העמקות הגדולה שהתברך בה ובלי לוותר על שום דיוק ושום הבנה כדרכו תמיד. מוכרחני לציין שהשתוממתי לא אחת למראה עיניי, כיון שידעתי שאינו יוצא כמעט לקהל והוא ספון הרבה בחדרו בגודל מכאוביו ר"ל, אבל כאן בחדר הספרים היה

רבינו בילדותו מאחורי הרבי מבויאן, הכנסת מרדכי ורבי משה פיינשטיין

זה מחזה שאי אפשר לתאר, כי ראיתי בחוש שהתורה נותנת לו חיות מחודשת, פשוטו כמשמעו."

לסיום מספר לנו הגרי"א שולמן: "בחודש כסלו האחרון שנת תש"פ, עת השיא רבנו את נכדתו הבכירה תח"י בלונדון הבירה, נסעתי להשתתף בשמחתו הגדולה מקרוב, וכמובן שזכיתי לשמחו ביותר בראותו אותי חולק עמו שמחה בשמחה. ולאחר שחזר לארץ הקודש, סיפרתי לרבנו שבטיסה חזור ארצה ישבו לידי שני אברכים מחסידי סאדיגורה שלמדו יחד בחברותא ולא הוציאו את עיניהם מתוך הגמרא משך כל הטיסה. לא אשכח את הנהרה הגדולה שפשטה על פניו למשמע עדותי זו, כי התורה הקדושה מילאה את כל חיותו וממנה שאב את נשימותיו הזכות עלי אדמות.

"ולי אישית אין ספק, שכוח התמדתם הנפלאה של האברכים היקרים המסתופפים בצילו, הגיע מכוחו הגדול של רבנו שמיום עלותו על כס הנהגה לא חדל לעורר ולהשריש אהבת התורה ושקידתה אצל הצורבים, ותהילה לא'ל שזכה לראות ברכה מרובה בפרי עמלו, להעמיד לגיונות תלמידי חכמים מפוארים שצמחו ונבטו מתוך ערוגת הבושם של חצר הקודש סאדיגורה."

זכותו הגדולה תגן עלינו ועל כל ישראל אמן.

לו אחד מהספרים שדרוש להם ללימודו ואף ימים ספורים בלא חמצן זה לא שייך, ואף שכידוע לא נסע בדרך כלל לבלות ולנוח והיו בנסיעותיו מספיק עיסוקים, אבל העיסוק המרכזי תמיד היה תורה כאילו מטרת הנסיעה כעת היא ללמוד בחו"ל.

ייסורים של אהבה

כאן אנו מגיעים לתקופה האחרונה במסכת חייו הטהורים של רבנו זצוק"ל, כאשר נר אלוקים טרם יכבה וסאת ייסוריו עלתה ביותר. אם העלה מאן-דהו על דעתו, כי עתה בימים קשים אלו שעברו של רבנו, בין טיפול מייסר למשנהו ובין האשפוזים התכופים בבתי הרפואה ל"ע, ישתנו סדרי ימיו ולא ימצא זמן מתאים ללימוד החברותא, הרי לנו עדותו הנרגשת של הגרי"א

שולמן שליט"א: "מתרגש אני כל פעם מחדש, כשאני משחזר את שנותיו האחרונות של רבנו, כאשר ידע הרבה סבל וייסורי הגוף שאי אפשר לשער ולתאר, אבל למרות הכל יכול היה ללמוד ללא הרף עם כל החשק וההבנה ללא שינויים, ונתקיים בו מקרא שכתוב 'אדם כי ימות באוהל', שאין דברי תורה מתקיימים אלא במי שממית עצמו עליה, כשרבנו מקיים זאת פשוטו כמשמעו ומאמץ את שארית כוחותיו שנותרו בגופו החלוש והמיוסר, עבור דברי תורה ולהתענג על נועם צוף סוגיות הש"ס."

הגרי"א שולמן מציין את הספדו הידוע של ראש ישיבת פוניב' הגר"ד פוברסקי זצ"ל על ראש הישיבה הגר"ש רוזובסקי זצ"ל, שהזכיר בדבריו מאמר חז"ל (ברכות ה.) 'אלו הם ייסורים של אהבה כל שאין בהם

ביטול תורה', כי אי אפשר לבוא ולומר סתם כך על אדם שהוא מקבל את ייסוריו באהבה, והסימן המובהק הוא כשהוא ממשיך בהרגלו ללמוד תורה גם בתקופת ייסוריו הקשים, כי אז ניכר שאכן מקבלם באהבה.

"לא אחת הייתי מבקש מהמשמשים בקודש, שאם רואים הם שזמן הלימוד מתארך יותר מדי, יבואו ויכנסו פנימה להזכירני שתם הזמן, אבל כנראה שהם עשו יותר את רצון הרבי שלא להפריעו וכך יכולנו להמשיך ללמוד עוד זמן רב. אירע כמה פעמים שהזכרתי לרבנו כי הרופאים המליצו לו ללכת לנוח מוקדם לצורך שלימות בריאותו, אך אז ביקש ממני 'בא נראה יחד רק עוד שטיקל רמב"ן או עוד שטיקל רש"י, וכך יכלו הדברים להמשיך לעוד כשעה ויותר."

למרבה הצער והכאב, התקופות הממושכות בהן נאלץ רבנו לשהות בניכר בריחוק מקום ממעון קודשו, בהיותו נזקק לדרוש ברופאים בלוס אנג'לס המרוחקת, הפסיק גם הלימוד בחברותא מכורח המציאות, אך בתקופות הקצרות בהן שב רבנו ברחמים לביתו, היתה מתחדשת החברותא שוב ביתר עוז ושאת, למרות הכאבים והייסורים, על אף החולשה והתשישות, כי היא היתה החמצן האמיתי דרכו נשם את אוויר הפסגות ברום דרגותיו העליונות בקדושה של מעלה.

"הדגל שלנו זה אהבת תורה" - אלו הם המילים אותם הכריז רבינו כב"ק מרן אדמו"ר עט"ר זיע"א, במשאו האחרון קבל עם ועדה, באמרי קודשו אחר קידוש לבנה במוצאי ט"ב.

מ"ה אהבתי תורתך - בכתבה שלפנינו נסקור במ"ה נקודות, שלב אחר שלב את ההתפתחות האדירה של 'ועד אהבת תורה' - מפעל חייו של רבינו הקוה"ט זיע"א, מעת הקמתו בשמחת תורה ה'תשע"ה, עד ליום בו כבו המאורות בכ"א אב ה'תש"פ. הציבי לך ציונים

עריכה: חיים ארי' בריקמן

טבת תשע"ג

המגיד מראשית אחרית...

אצל אבי אדמו"ר זיע"א - "כי טוב סחרה מכל סחורה".
כך בכל השנה הראשונה, דרש רבינו באמרות קודשו להרבות
חיילים לתורה, והרבה לדבר אודות לימוד התורה, התמדת
התורה, ועיון בגפ"ת.

באותה שנה, גם קבע במסמרות זהב את "תקנת הקודש" חוק
ולא יעבור, שכל אחד ואחד מאנ"ש, מבחור ועד איש שיבה,
יקבעו לימוד בחומש רש"י וספר החינוך דבר יום ביומו, ויציינו
זאת על פנקס מיוחד, אותו יביאו אל הקודש מידי חודש. למען
יכירו את עיקרי הדת ויסודות התורה.

משאת נפשו של רבינו הקוה"ט "לכונן בית שמגדלים בו עדרים
לתורה ויראת שמים" נתגלתה כבר בימים הראשונים בהם החל
להנהיג את העדה, עם עלותו על כס המלוכה.

עוד בימי השבעה להסתלקותו בסערה השמימה של אביו,
כבו"ק מרן אדמו"ר בעל העקבי אבירים זיע"א, ביקש להודיע
לבחורי הישיבות הק' בכ"א טבת ע"ג אחר תפילת שחרית,
כדלהלן "הנה העילוי נשמה הגדול ביותר לאבי אדמו"ר זיע"א
הוא לעסוק בתוה"ק. מלבד זאת, הנני אוהב שעוסקים בתוה"ק
(איך האב ליב אז מלערנ'ט), וזה יהיה העיקר, וכפי שזכינו לראות

שמחת תורה תשע"ה

"בית הוראה"

הם המעלות שרוצה להשיג בלימודו בתורה הק', ולקבוע לעצמו
זמנים לסדרי לימודו, אם לומד פרק פלוני, מסכת פלונית, שיקבע
לעצמו סדר לימוד מסודר וזמן מוגדר ללימודו, ולפי זה לבחון אם
אכן מתעלה בלימודו כראוי, זה נקרא "קביעת עתים".

בתוך אמ"ק בנעילת חג שמחת תורה תשע"ה, פורש רבינו את
משנתו הברורה, כיצד קונים השגות בתוה"ק:

"קביעת עתים לתורה" - הכוונה שכל בחור וכל אברך צריך שתהיה
לו "קביעות עתים" בתורה, דהיינו שיהיו לו שאיפות ורצונות מה

ובסיום האמ"ק "במשך הזמן הקרוב ברצוני לשמוע מהאברכים והבחורים שיחי' את סדרי לימודם. ברצוני לשמוע מהעוסקים בלימוד הוראה את סדרי לימודם, ביורה דעה, בחושן משפט, ובאבן העזר, לדעת מה תכנית לימודם ואימתי בכוונתם להבחין על תלמודם, עד שיזכו להוראות הוראה בישראל, ובעזהשי"ת נוכל להקים "בית הוראה" בעדתנו הק'".

הציבור משפשף עיניים בתימהון, בקושי מתחיל רבינו לשוחח אודות תוכניות ולימודים, וכבר מציב הוא את החזון הרחוק 'בית הוראה - סאדיגורה', הדברים נראים רחוקים, הלוואי שנזכה... אך רבינו בלהט אש קודש לא נח, ובימים הקרובים הוא מתחיל להוביל את החזון כמה צעדים קדימה.

יסוד מפעל אהבת תורה

במשך היום נקראים אל הקו"פ יחד: הרה"ג ר' שלמה שצ'דוביצקי, הרה"ג ר' צבי הירש שצ'דוביצקי, הרה"ג ר' יהודה לייב צלר, ועליהם ראש הישיבה הק' הגאון רבי זעליג ברוורמן שליט"א.

רבינו ממנה את הקרואים לאחראים לעמוד בראש המפעל החדש "ועד אהבת תורה", ודן עימם במגוון תוכניות לקידום אברכי ובחורי אנ"ש בלימוד וקניית התורה"ק. וחותם את המעמד ואומר "מדאר"ף טרינקן לחיים, אזא גרויסן טאג...".

דעם רעבינ'ס חבורה...

בעת עריכת השולח"ט לכבוד עיצומו של יום, מבשר רבינו על הקמת המפעל החדש "ועד אהבת תורה", שידריך, יקדם

וירומם, את כלל אנ"ש בלימוד התורה הק', ומכריז על מינויים של הרבנים הגאונים שליט"א לראשי הוועד, אותם מגדיר

כ"דא אריכתא'...

עשרות בחורים מצטרפים לקריאה, ובהיכל הישיבה הק' עמלים הבחורים שעות רצופות בהתמדה גדולה. כן גם בבתי החסידים די בכל אתר ואתר, נראים בחורי החמד קובעים שעות על גבי שעות בלימוד התורה בימי שישי ושב"ק. ומציינים זאת בפנקס מיוחד של חבורת 'בני היכלא'.

קודם סיום השולח"ט, מייסד רבינו את חבורת היכלא דמלכא "דעם רבינ'ס חבורה" - המיועדת לבחורים בני עליה שיקבעו סך מסויים של שעות רצופות מידי יום, סדרי לימוד מיוחדים ליום ו' ושב"ק, וכתבת חבורות עיוניות על החומר הנלמד.

ר"ה כסליו תשע"ה

כינוס "ועד אהבת תורה" לאברכים לומדי הוראה

בשיחת קודשו, ממנה רבינו את הרבנים הנ"ל לעמוד בראש חבורת "קנין הוראה", ומבאר לנאספים את הנדרש לדעת מכל אברך ואברך, לדעת בבהירות את כל חלקי שו"ע, מתוך שינון וחזרה למען יעמדו ימים רבים.

אברכי אנ"ש הלומדים בכוללי הלכה נקראים לכינוס מיוחד, בראשות הרבנים הגאונים: הרה"ג ר' משה רוט - ראש הכולל בבית מדרשו בת"א, הרה"ג ר' ניסן משה גרוס - ראש הכולל בבית מדרשו במודיעין עילית, והרה"ג ר' חנוך טוביאס - רב דקהל דרכי שמואל.

מתוך אמ"ק "ברצוני שכל בני קהלתנו הק' בלע"ה, שכל אחד מהאברכים - אחד המרבה ואחד הממעט - שיציב לעצמו מה ברצונו להשיג בלימודו, שיתבונן בדעתו מה ברצונו לדעת, לקנות בקיאות בהלכות שבת, או בהלכות איסור והיתר, בהלכות טהרה, בהלכות מקח וממכר, בהלכות עסקי שכנים, בהלכות אבן העזר."

"אברכים יקירים, ב"ה בחנתי חבורת אברכים שיחי' כמה סימני שו"ע ביור"ד ח"ב ונוכחתי לראות את בקיאותם, מלבד אלו שכבר נבחנו ישנם אברכים רבים נוספים הבקיאים היטב בהלכות שבת וביור"ד ח"א, בטוחני כי תקבלו את מהלך הלימוד שהזכרנו בסיעתא דשמיא, ולאחר שהאברכים שכבר קנו קנין בתורה ובקיאים בחוק לימודם יוכלו לשמש בהוראה אצל גדולי הוראה, ונוכל לייסד "בית הוראה" ובהמשך גם "בית דין" - לא רק לעדתינו הק', אלא לכלל כולו - ונוכל להתפאר באברכים אלו. אך הצלחת הדבר תלויה בכך שתקבעו לימודכם כראוי בדרך התורה, ואני מאמין באמונה שלימה כי בידכם ללמוד באופן זה ולהצליח בסייעתא דשמיא."

לפי הוראות גדולי זמננו הלכה למעשה.

ההשפעה העצומה ניכרת בכל פינה, אברכים עולים ומתעלים בלימוד הוראה מעשית, ומתכוננים לקראת היעד הנכסף של "יורה יורה".

הייתה זו יריית הפתיחה לחבורת ההוראה, בה ישבו נבחרים האברכים, יחד עם רבני קניין הוראה, ודנו וליבנו סוגיות העומדות על הפרק. כאשר הרב מעלה שאלה אקטואליות, והאברכים יושבים על המדוכה בכובד ראש, ודנים בסוגיות הגמ', הראשונים והפוסקים, לאסוקי שמעתתא אליבא דהלכתא,

ר"ח טבת תשע"ה

סעודת ראש חודש לבני חבורת היכלא דמלכא

הבחורים שעמלו ויגעו שעות רצופות, התרוממו והתעלו בלימוד מעבר לסדרי הישיבה הרגילים, לימוד מיוחד קודם התפילה, ערב שבת, שבת קודש ומוצ"ש, זוכים להיכנס אל הקודש פנימה לסעודת ראש חודש.

כאות הערכה על התאמצותם הרבה, יוצא רבינו להשתתף בסעודה כשהוא חבוש ב'קאלפיק', ואחר שמגישים לפניו את תכריך החבורות שנכתבו ע"י הבחורים, מביע קורת רוח ושמחה גדולה, נוכח גיבוש חבורת בני עליה, בחורי חמד שזכו להוסיף בעיון ובהתמדת התורה.

שבט תשע"ה

אסיפת ראשי כוללים לקידום תוכנית 'קניין הוראה'

ראשי הכוללים בבתי מדרשינו ברחבי ארה"ק מתאספים יחד, לדון בצוותא כיצד להמשיך למנף את תוכנית ועד אהבת תורה לאברכים, לגבש את שיטת הלימוד כפי הוראת הקודש.

משם יוצאת הקריאה, ותחת פיקוח הדוק, ממשיכים האברכים ללון באהלה של תורה, בלימוד ברור, סדרי שינון וחזרה, ובחינות הלכה למעשה, כאשר רבינו בעינא פקיחא המפיקה אהבה עצומה לאברכי הכוללים הלנים בעומקה של הלכה, מכוון ומנווט את ההספקים והיעדים לכלל האברכים ולכל יחיד ויחיד.

ה

הציבי לך ציונים - מבחני קנין תורה

בהתאם לקריאת הקודש "הציבי לך ציונים", יוצאים בועד אהבת תורה עם טפסי הרשמה יעודיים, בקריאה לבחורי אנ"ש, לתכנן מראש את הספקיהם הלימודיים עד סוף זמן החורף, ולקבוע סדרי חזרה ושינון לקראת מבחני סיכום שיערכו בסוף הזמן.

תוך ימים ספורים מתקבלים ב'ועד' מאות טפסים מלאים, בחורים שהשכילו להצטרף ללגיונו של מלך, וחוזרים ומשננים את תלמודם "שאם ישאלך אדם דבר אל תגמגם ותאמר לו, אלא אמור לו מיד".

בסוף זמן החורף, מתקיים המבחן הראשון. בס"ד מתחילים לקצור את הפירות הראשונים מהיעד שהציב רבינו - חזרה ושינון הנלמד.

ט

ניסן ע"ה

קובץ עיוני "ובהם נהגה"

בעידודו של רבינו, מעלים אברכי הכוללים חבורות בעיונה של תורה מתוך תלמודם תמידין כסדרן.

לקראת חג הפסח, נבררים בקפידה החבורות המובחרות, והם רואים אור תחת קונטרס מיוחד 'ובהם נהגה'.

הקובץ התקבל באהדה רבה אצל כל חובשי ספסלי דבי מדרשא, כחצר הקודש ומחוצה לו.

חיבה יתירה נודעה לקבצים אלו אצל כב"ק מרן רבינו אשר ראה לנכון שקבצים אלו יתבדרו בבי מדרשא ובחנויות הספרים ברחבי תבל, למען ידעון כל באי עולם על ההשגות המופלאות של אברכי קהילתנו הק'.

אייר תשע"ה

מבחנים אצל גדולי מורי ההוראה

שליט"א, הגאון ר' מאיר סירוטה ולהבדיל ביחל"ח הגרש"ז אולמן זצ"ל וכן אצל חברי הבד"ץ.

האברכים מפליאים בידעותיהן הנרחבות והבהירות, והרבנים מחזקים את ידיהם בהתלהבות.

הקבוצות הפותחות של חברי תכנית קנין הוראה, חשובי האברכים בקהילה, ניגשים למבחנים אצל גדולי מורי ההוראה: הרבנים הגאונים הגאון ר' יעקב מאיר שטרן שליט"א הגאון ר' משה שאול קליין שליט"א הגאון ר' שמואל אליעזר שטרן

ערב חג השבועות תשע"ה

מבחן קניין תורה 2

במבט אוהב ומסור, ומעיין בחלק מהבחינות. מידי פעם נעצר על יד בחור זה או אחר, ומעמיק עימו יחד בסוגיה עליה נבחן, זה בקידושין, זה בכתובות, וזה בשבת. רבינו שואל שאלה בעומקה של סוגיה, רש"י ותוס', וקורת רוח פושטת על פניו לראות את הבחורים שולטים בחומר.

מאות בחורים מכל רחבי ארה"ק עולים ובאים לחצר הקודש, ערב חג השבועות מתקיים המבחן השני 'קנין תורה'. כל בחור מקבל מבחן מותאם לסוגיות אותו הציב לעצמו כיעד מספר חודשים קודם לכן. בעיצומו של המבחן, מופיע רבינו בהדרו, עובר בין הנבחנים

תשרי תשע"ו

קובץ ובהם נהגה ב'

שמחה רבה בקרב כל יודעי ספר, עם ההוצאה לאור בפעם הב' של קובץ 'ובהם נהגה'.

נידונים הלכתיים וסוגיות סבוכות ערוכות בו בטוב טעם ובבהירות רבה, פרי עטם של עשרות אברכי קנין הוראה, במסגרת ועד אהבת תורה, שהעלו על הכתב מחידושי תלמודם.

כ"ה תשרי תשע"ו

מעמד כבוד התורה להכתרת מורי הוראה בקהילה

להוסיף ולהעצים את כל תוכנית ועד אהבת תורה, ובין היתר מזכיר:

"הזכירו כאן שבעת התייסדות 'ועד אהבת תורה' היו שאמרו שזהו חזון שאי אפשר שיתגשם בפועל, אך כהיום רואים אנו עד היכן אפשר להגיע מכח זה שקהלא קדישא מקבלים על עצמם עול מלכות שמים, עול תורה ומצות - מתוך תמימות, ע"ד 'ויעקב איש תם' - כמו שפירשו צדיקים שהיתה לו בעלות על מדת התמימות. חפצתי לדעת את איכות הבחינות בגפ"ת שנערכו לבחורים שיחי', וביקשתי לראות את השאלות שנשאלו

חצר הקודש לובשת חג, לאחר סדרת מבחנים יסודיים על חלקים נרחבים בד' חלקי שו"ע, מתעטרים אברכי הכוללים בנזר ההוראה, במעמד מיוחד 'כבוד התורה' לרגל המאורע, בהשתתפות כל קהל אנ"ש.

את המעמד מפארים בהשתתפותם, הגאון רבי יעקב מאיר שטרן שליט"א והגאון רבי שמואל אליעזר שטרן שליט"א ורבנים נוספים, כשהם מפליאים את ידיעות האברכים החשובים, ומשבחים את בקיאותם עד פרטי פרטים.

רבינו נושא את משא הקודש, להמשך החזון שהולך ומתגשם,

אצלם עמדו בכור המבחן בתקופה האחרונה.

בנוסף עוברים מצטייני הבחורים, לקבל אות הערכה על יגיעתם בכל כוחם במשל השנה האחרונה בעיון התורה, שינון וחזרה, ומקבלים מאת הקודש יין ברכה.

מעמד נורא הוד זה, נותר לנצח חקוק בלב כל המשתתפים, לראות את רבינו ביום שמחתו - שמחת התורה, בהארת פנים מיוחדת לכבוד המאורע. היה זה כהמשך ישיר לחגי החודש, כנעילת החג של הימים הנוראים וחג שמחת תורה.

ואת התשובות שהשיבו, ניתן לראות בתשובותיהם את יגיעתם העצומה בתורה, עד שזכו לשלמות בלימודם, גם הנבחנים עצמם אם היו נשאלים בטרם קיבלו על עצמם את עול התורה שברור להם שאינם מסוגלים לכך, אך כשרואים את התשובות שהשיבו מבינים הם עד כמה זכו לסייעתא דשמיא בלימודם, עד כמה זוכים אנו לראות שהשי"ת מלווה אותנו ומלווה את כלל ישראל בכל צעד ושעל שיוכלו להתעלות במעלות התורה".

אחר עוברים בסך האברכים הרבנים, ומקבלים מידי קודשו תעודות היתר הוראה, מעוטרים בחתימות גדולי הפוסקים,

נר ג', חנוכה תשע"ו

הדלקת הנרות לחבורת היכלא דמלכא

רבינו מביע את קורת רוחו מחבורת בני היכלא דמלכא - "דעם רעבנ'ס חבורה", ועורך בנר ג' דחנוכה את ההדלקה בביתו נאה קודש בהשתתפות בני החבורה.

לאחר ההדלקה, נושא רבינו שיחת קודש, דברי הדרכה והכוונה, להמשך התעלות במסילה העולה בתורה וירא"ש.

שובבי"ם ע"ו

מעריך שיעורי הלכה

מערך השיעורים מוקם בפריסה ארצית בכל ריכוזי אנ"ש בארה"ק, כשאחת בשבוע נאספים האברכים לשמוע דבר ה' זו הלכה מפני רבני אהבת תורה.

בהוראת הקודש, נערך כינוס יסוד למערך שיעורי שובבי"ם, בהלכות המצויות בכל בית בישראל. דברים נלהבים נשא הגאון רבי יעקב מאיר שטרן שליט"א, בחשיבות החזרה והשינון מידי שנה בהלכות חמורות אלו.

שלהי אדר תשע"ו

והודעת להם... ואת המעשה אשר יעשו

לקראת שחיטה מיוחדת עבור קהלא קדישא, מטעם מפעל 'קמחא דפסחא' לרווחת אנ"ש. יוצא רבינו יחד עם רבני אהבת תורה, לסיוור מיוחד במשחטה, לבדוק מקרוב את החומרות וההידורים.

תוך כדי, מראה רבינו לרבנים את כל הדינים והעניינים עליהם צריכים מורי ההוראה לתת עיניהם ולהתמצא בהם. היה זה ממש 'שימוש הלכה למעשה', לשמוע ולראות את רבינו משגיח ומפקח בקרוב בעצמו על השחיטה.

ניסן תשע"ו

קובץ ובהם נהגה ג'

קובץ ובהם נהגה ג' מופיע בהדרו, מוסיף והולך בכמות ואיכות, מאמרים מיוחדים אליבא דהלכתא, כאשר רבני אהבת תורה מלבנים עלי גליון שאלות המצויות, ובטוב טעם נותנים לעם ה' את תמצית הסוגיות בבחירות נפלאה עד הלכה למעשה.

יה

ערב חג השבועות תשע"ו

מבחן מרכזי 'קנין תורה'

מאות בחורים מכל רחבי ארה"ק לוקחים חלק במבחן 'קנין תורה', ומעלים על הכתב בסיפוק את סיכום לימודם בחודשים האחרונים.

גם במבחן זה זוכים הבחורים להופעת רבינו בהדרו, ובקורת רוח ומאור פנים עובר בין שורות הנבחנים, ושואל ומתעמק עם חלקם על לימודם. לאחר שהבחורים משיבים כהלכה מתבטא רבינו בקודשו "בעת ניתן ללכת לקבלת התורה".

יט

אב תשע"ו

קובץ 'אהבת תורה' שע"י חבורת 'היכלא דמלכא'

יום בשורה לבני החבורה, ועד אהבת תורה מוציא לאור קובץ "אהבת תורה", עשרות חבורות נבחרות שנבחרו על ידי צוות ת"ח מתוך כל החבורות שנשלחו במשך השנה ע"י בחורי הישיבות הקד'.
הקובץ יוצא לאור ברוב פאר והדר. כשהשיג ושיח בין בחורי החמד, הולך ומקיף סביב הנושאים הנדונים בקונטרס.

בימים הבאים יקבלו מפי רבינו שירות ותשבחות הני צורבא מדרבנן שהשתתפו בהעלאת הגיגיהם ע"ג הדפוס, כאשר רבינו רואה בכך נדבך נוסף ומרכזי בעלייתם הרצופה אל הר ה'.

ד' אב תשע"ו, יום זכאי

הגשת 60 חבורות לכבודו של יום

לרגל יום זכאי - יום לידתו בקדושה של רבינו, נערך מעמד מיוחד לבני היכלא דמלכא, חבורה המונה עשרות בחורים. "שישים גיבורים סביב לה" התלמידים זוכים להגיש לפני הקודש 60 חבורות בעיונה של תורה, שנכתבו בשעות של עמל ויגיעה לרגל המעמד הנשגב.

"וקנה לך חבר" חביבות מיוחדת נודעת אצל רבינו לעמל התורה העולה ע"ג הגיליון, רבינו מחלק תשורת שי, ורבינו נענה להם מצידו בהענקת שי אישי ספר צעטיל קטן מהרה"ק הרר"א מליז'ענסק זיע"א מעוטר בביאור "המלוכה והממשלה" בהוצאה מיוחדת.

תשרי תשע"ז

"ובהם נהגה יומם ולילה"

התרגשות ניכרת בין לומדי ביהמ"ד, עם הופעתו של קובץ נוסף 'ובהם נהגה', מבית היוצר של 'ועד אהבת תורה'. עלי גליון מתלבנים הלכות והליכות, בירורי מנהגים ועוד, לכל מועדי ירח האיתנים.

במקביל, בחצר הקודש נערך לבחורי אנ"ש מבחן 'קנין תורה' מסכם, על כל החומר הנלמד בשנה החולפת, תשע"ו. המחזה המפעים כבר נעשה להרגל, עשרות בחורים רוכנים משך זמן רב, וממלאים דפים על גבי דפים, מגלים ידיעות נפלאות במאות דפי גמ'.

נר ג' דחנוכה תשע"ז

"והאר עינינו בתורתך"

נאוה קודש בנר ג' דחנוכה. רבינו מקבל את פני הבאים במאור פנים, ואחר מעמד הדלקה משמיע אמרי קודש נשגבים, ולאחמ"כ עוברים בקודש לקבל שי, ספר 'קדושת לוי' - ענייני חנוכה, בהוצאה מפוארת.

בני החבורה "היכלא דמלכא" מתכוננים מזה זמן רב, אחר שנודע כי לאלו שיעמדו בהצטיינות מיוחדת בכל כללי החבורה בתקופה שלפני כן, יערוך רבינו 'מעמד הדלקה' מיוחד, והם אלו שיזכו להשתתף ולחזות בנועם ה' בהדלקת הנרות בביתו

ז' בטבת תשע"ז

"שישו ושמחו בשמחת התורה"

ישיבתנו הק', ומראשי ועד אהבת תורה. הגאון רבי יוסף צלר שליט"א - ראש ישיבתנו הק' לצעירים.

כן גם הביעו יקר והתילה ללומדי תורה, הגאון רבי חיים מאיר וואזנר שליט"א - רב אב"ד זכרון מאיר, והגאון רבי יצחק דוד אלתר שליט"א, שעמדו בדברים נפלאים על מעלת היום הנכבד, עת באים להשתתף במעמד שכולו אומר "תנו כבוד לתורה". כן שיבחו את עמל התורה וההתמדה בחצר הקודש, שכבר יצא שמם למרחוק לתהילה ולתפארת.

תחושת התרוממות, שמחה של תורה, סובבת בחמר הקודש. חג ה' הוא לנו. המעמד הנפלא 'כבוד התורה', להוקרת והערכת מאות הבחורים שנבחנו אלפי דפי גמ' בהצטיינות מיוחדת.

קובץ 'אהבת תורה' נוסף מופיע בהדרו לרגל המאורע, החבורות הנבחרות שנכתבו בתקופה החולפת ע"י חשובי הבחורים בעיונה של תורה.

במעמד משתתפים גדולי הרבנים וראשי הישיבות, בין היתר נשאו דברים: הגאון רבי זעליג ברוורמן שליט"א - ראש

גולת הכותרת הייתה משא הקודש של רבינו, שבדבריו מחדיר שוב ושוב את חזונו הכביר, אשר מזה כשנתיים מוסיף והולך בקהילתנו הק', להרבות חייילים לתורה ותעודה, בשקידה,

בהתמדה ובעיון.

בסיום במעמד זוכים מצטייני הנבחנים לקבל תעודת הוקרה מאת הקודש, ומנחת שי לעמלי התורה מאת מוסדותינו הק'.

חורף תשע"ז

"שבת יעשה כולו תורה..."

סדר לימוד מיוחד מוקם ע"י ועד אהבת תורה בבתי מדרשנו די בכל אתר ואתר ובהיכלי הישיבות, לימוד שעות רצופות בערב שבת ובשבת קודש.

על כל בחור לציין בפנקס "צעטיל שעות" את מספר השעות אותם זכה ללמוד בזמנים נשגבים אלו. ה"צעטיל" שעות" היה מוגש לפני רבינו, כאשר הוא מביע את הערכתו לכל בחור ובחור, ומעודד להוסיף להתמיד בלימוד גם בשעות מיוחדות אלה.

<div> <div> <div>אהבת תורה</div> <div>לוח שיעורי שובבי"ם בקה"ק</div> </div> </div>						
תרומה	משפטים	יתרו	בשלח	בא	וארא	
		יום ו' 10:15 בבוקר בני ברק	יום ו' 10:15 בבוקר בני ברק	יום ו' 10:15 בבוקר בני ברק	יום ו' 10:15 בבוקר בני ברק	בני ברק
	מוצאי שב"ק 9:00 בערב ירושלים	מוצאי שב"ק 9:00 בערב ירושלים	מוצאי שב"ק 9:00 בערב ירושלים	מוצאי שב"ק 9:00 בערב ירושלים	מוצאי שב"ק 9:00 בערב ירושלים	ירושלים
	מוצאי שב"ק 9:00 בערב ברכפלד	מוצאי שב"ק 9:00 בערב ברכפלד	מוצאי שב"ק 9:00 בערב ברכפלד	מוצאי שב"ק 9:00 בערב ברכפלד	מוצאי שב"ק 9:00 בערב ברכפלד	ברכפלד
יום א' 9:00 בערב ביתר	יום א' 9:00 בערב ביתר	יום א' 9:00 בערב ביתר	יום א' 9:00 בערב ביתר			ביתר
יום א' 9:00 בערב אשדוד	יום א' 9:00 בערב אשדוד	יום א' 9:00 בערב אשדוד	יום א' 9:00 בערב אשדוד			אשדוד
	מוצאי שב"ק 9:00 בערב צפת	מוצאי שב"ק 9:00 בערב צפת	מוצאי שב"ק 9:00 בערב צפת	מוצאי שב"ק 9:00 בערב צפת		
חורף תשע"ז						

האבר"ך כמדרשו...

על גביהם כמלאך, ומצווה גדל'.

לקראת סיום ימי החורף, מופיע שוב קובץ "ובהם נהגה", פרי עטם של חשובי הרבנים והאברכים דקהילתנו, שמתקבל באהדה רבה בהיכלי התלמוד ובתי המדרשות.

מערך שיעורי השובבי"ם מוסיף ומכפיל את עצמו בכמות ובאיכות בכל ריכוזי אנ"ש. רבני אהבת תורה המוסרים את השיעורים נוסעים מעיר לעיר, ומרצים בפני קהל עם ה' סדרת שיעורים לבית היהודי בטוב טעם ובחן מיוחד. כשרבינו עומד

ב

עידוד והמרצת בחורי חבורת "היכלא דמלכא"

בשבת שירה - ט"ז בשבט, שובת רבינו בעיה"ק ירושלים לשבת התאחדות מרוממת. במוצש"ק זוכים בני חבורת היכלא דמלכא מבני ירושלים להיכנס אל הקודש פנימה לשיחת חזוק מיוחדת. רבינו באמרי קוודשו מפליג בחשיבות לימוד מסכת מגילה ומגילת אסתר מתוך עיון והבנה בעומק הפשט, שע"י כך זוכים להארת החג בשלימות. בסיום המעמד מקבלים הבחורים שי מאת הקודש, מגילת אסתר עם ביאורים ופרושים בהוצאה מהודרת כיאה לבני היכלא דמלכא.

בחודש סיון, נערכים שוב מבחני 'קנין תורה' למאות בחורים, הבאים להעלות על הדף את ידיעותיהם במאות ואלפי דפי גמ'. במהלך המבחן מופיע רבינו בהדרו, נושא ונותן עם הנבחנים, ומביע קורת רוח מידיעותיהם הנרחבות.

ב

אב תשע"ז

"מסכתא דריגלא"

רבינו יוצא בקריאה לאחד את כלל ישיבות בין הזמנים שבבתי מדרשנו בלימוד אחיד, וקובע את "מסכתא דריגלא" - סדר הלימוד בו יעסקו הבחורים החשובים נ"י בימי בין הזמנים.

סדר הלימוד נקבע בפרק ה' ממסכת יומא. בכל אתר ואתר נראים חורי חמד יושבים ומתעסקים בסוגיות הנלמדות בפרק זה, ומכינים כלים בנפשם לקראת הימים הנוראים הבעל"ט.

כה

ערב סוכות תשע"ה

מי מילל ומי פילל: "בית הוראה דק"ק סאדיגורה"

הרבנים בבתי ההוראה ומקבלים את הקהל, בישוב הדעת ובמתון, להשיב ולהורות הלכה ברורה ופסוקה.

במקביל יוצא לאור שוב קובץ נוסף "ובהם נהגה", חבורות שהעלו על הכתב אברכי אנ"ש ולומדי הכוללים, בהלכות המצויות בימי הסוכות, ובסוגיות נוספות בש"ס וש"ע.

התרגשות מיוחדת על פני כל, בפתיחת בתי הוראה בחצר הקודש ובקהילתנו הק' במודיעין עילית, לתת מענה לשואלים דבר ה' זו הלכה, ע"י רבני אהבת תורה, האברכים המופלגים שזכו להתעטר בשנה החולפת בנזר ההוראה.

עוף השמים יוליך את הקול. שעות על גבי שעות יושבים

כט

כ"ה תשרי תשע"ה

מעמד "מקבלים עליהם"

מאות בחורים ואברכים מצטרפים לתוכנית, ומגישים בפני הקודש 'שטר קבלה' עם היעד שהציבו לעצמם לרכישת קנין נצח בלימוד וידיעת התורה, כולל שינון וחזרה ומבחן לסיכום, למען יעמדו ימים רבים.

רבנו מתבונן שעה ארוכה בשטרי הקבלה של כל אחד ואחד, כאשר הוא מוסיף לאורך פלוני יעד רחוק יותר, עם עוד כמה דפי גמ'... ולבחור פלוני מוסיף הערה אחרת... ומברך ונותן תשורת שי "קנה לך חבר" - עט מייוחד לכתובת חידושי תורה.

אחר שרבינו מביע את בקשתו בפני קהל הקודש, שיקבלו על עצמם "הציבי לך ציונים" - תוכניות ויעדים בסדר לימודם לשנה הקרובה הבעל"ט, מתקיים בחצר הקודש מעמד קבלת עול מלכות שמים מרומם "מקבלים עליהם".

במעמד נושא רבינו שיחת קודש מרוממת. כן נשאו דברים רבנים וראשי ישיבות, ביניהם הגאון רבי חיים פרץ ברמן שליט"א ראש ישיבתנו הק' לשעבר וכיום ראש ישיבת פוניבז'.

כסליו - טבת תשע"ח

"נר איש וביתו"

לקראת ימי השובבי"ם, מורה רבינו להגה"ח ר' יחזקאל טירהויז שליט"א לשאת שיחת פתיחה מיוחדת לשיעורי ימי השובבי"ם, הדרכה בענייני הנהגת הבית בדרך החסידות המסורה לנו.

כשלאחמ"כ מתקיימות סדרת שיעורים ע"י רבני ועד אהבת תורה בבתי מדרשנו די בכל אתר ואתר.

מצטייני חבורת "היכלא דמלכא" - דעם רעבינ'ס חבורה, זוכים גם בהאי שתא לכנוס אל הקו"פ, לחזות בעבודת הקודש בהעלותו את הנרות בביתו נאווה קודש.

רבינו מחלק שי לנוכחים ספר תהילים מהודר, ואח"כ מבקש גם להגיש בפניהם סופגניות, להביע במיוחד תוספת קורת רוח.

ז' שבט תשע"ח - יום אפריון כבו"ק מרן אדמו"ר עט"ר שליט"א

"ביום חתונתו זה מתן תורה"

בחורי החבורות מגישים 'מנחת ביכורים' לרבינו בעידן רעוא דרעיון, בשבת שבע ברכות שנערכה בירושלים, סיכום סך ה'שעות רצופות' אותם צברו בלימוד כהכנה דרבה לקראת השמחה.

במהלך ה'שוה"ט מוגשת תעודה עליה רשומות באותיות זהב סך אלפי אלפי שעות רצופות, ואת מאור פניו וקורת הרוח של רבינו לא ניתן לתאר ולא ניתן לשער...

בעצם היום הזה, בתוך שמחת הנישואין, מגישים חברי ועד אהבת תורה מנחת אהבה קמי רבינו - קובץ כפול ומכופל של מאות דפים מלאים בסוגיות וחידו"ת ערוכים בטו"ט, ע"י אברכי הכוללים דאנ"ש.

הקובץ גורם לרבינו תוספת שמחה עילאית ונחת רוח מרובה, ומעורר הדים רבים אצל גדולי ישראל ובאי השמחה מכל רחבי תבל.

אדר תשע"ח

בני היכלא דכסיפין למחזי זיו...

בשלהי החודש, מתקיים שוב מבחן קנין תורה, על החומר הנלמד במשך זמן החרוף בהיכלי הישיבות. הזורעים בדמעה ברנה יקצורו.

בני חבורת 'היכלא דמלכא' זוכים להיכנס ולשמוע שיחת קודש מפי רבינו, ולהגיש לפניו את ה'שעות צעטלי"ך' עם סיכומי הסוגיות, פרי עמלם בחודשים החולפים.

קנין תשע"ח

"תורה תורה היא עץ חיים..."

שהציבו לעצמם בריש שתא, במעמד "מקבלים עליהם".

ל"ג בעומר - קודם העלות הלהבה, זוכים מצטייני חבורת היכלא דמלכא לקבל מידי רבינו כוס שמן משחת קודש, ליצוק למדורת היקוד לכבוד התנא האלוקי רשב"י.

כ"ג תמוז - כנס החבורות השנתי לכבוד יום פדותו של האדמו"ר הזקן זיע"א ממאסר. רבינו במשא חוצב להבות אש על הדרך בו יגדלו בחורי החמד בתורה וחסידות. ומקים חבורות חבורות בהיכלי הישיבות, בהם מידי שבוע מעלה אחד מבני החבורה את הסוגיא הנלמדת לפני חברים מקשיבים, הדנים עימו לעומקן של דברים בצוותא חדא ובדיבוק חברים.

ערב חג מתן תורה - המבחן המרכזי 'קנין תורה', שהפך למסורת כהכנה קודם חג השבועות, מתקיים גם עתה כבכל שנה. במהלך המבחן, מופיעה בביהמ"ד דמותו המאירה של רבינו, אשר לא חוסך מלהביע את שמחתו לרבות כי נתרבו עוד ועוד חובשי ספסלי ביהמ"ד, ומאות נבחנים מתקרבים ליעד

תשרי תשע"ט

פרי עץ הדר...

קמאי להוסיף ולדקדק מרוב חביבות המצוה. כמו"כ, יוצא לאור ע"י רבני בית ההוראה קונטרס מיוחד, לסיכום ההלכות המצויות בימים אלו, חגי תשרי, בלשון ברורה ובשפה שווה לכל נפש.

מיד אחר מעמד ה'תשליך', כשהוא עדין עטור בקאלפיק, שם רבינו את פעמיו לבית ההוראה המיוחד לד' מינים שבחצה"ק. רבינו עקב אחר תשובות והנהגות הרבנים, ודן בפניהם יחד עם הגאון ר' יחיאל מיכל פרידמן על ההידורים אותם נהגו חסידי

כ"ה תשרי תשע"ט

מעמד "ברינה יקצורו"

מרדכי אזרחי שליט"א, אשר הגדיל בשבח על ידיעותיהם הנרחבות והמעלות הגבוהות בהם זכו להתעטר בני קהלא קדישא.

במעמד זה שוב עוברים מאות מבני קהלא קדישא לפני רבינו להגיש את שטרי הקבלות לשנה הבעל"ט, כמו כן זוכים לקבל תעודות הערכה ופנקס מיוחד לכתיבת חידו"ת.

המעמד האדיר לכבודה של תורה "ברינה יקצורו", מעמד הוקרה והערכה לכלל משתתפי תוכניות אהבת תורה, אחר עומדם ביעדים אותם הגישו לפני הקודש במעמד מקבלים עליהם כ"ה תשרי ע"ח.

רבינו במשא הקודש מאריך בגודל מעלת החזרה על החומר הנלמד בשנים קודמות. כן נשא דברים הגאון הגדול רבי ברוך

"ב כסלי תשע"ט, יום אפריון בת רבינו עב"ג חדב"נ הרה"ג ר' יוחנן שפירא שליט"א

אין שמחה כשמחת התורה...

ת"ח מופלגים. הקובץ הוגש במעמד הריקודים בעצם שמחת הנישואין.

עשרות מכתבים למערכת מרחבי תבל וארה"ק נשלחו למכון, עם תגובות על הסוגיות שנידונו בקובץ.

לרגל השמחה הגדולה בבית רבינו, יו"ל ע"י ועד אהבת תורה קובץ "ובהם נהגה" חלק ט', מעוטר בחידושי תורה מבני וחתני רבינו ורבני אהבת תורה. הקובץ ערוך בטוב טעם בכל סוגיות הש"ס ומקצועות התורה, ובסופו כעשרה חבורות נבחרות מטובי הבחורים של חבורת בני היכלא דמלאכא שנבחרו בקפידה ע"י

שובבי"ם תשע"ט

"אלא ד' אמות של הלכה בלבד..."

את פנקסי ה"שעות צעטי"ל", יחד עם עשרות חבורות שנכתבו ביגיעה במשך ימי השובבי"ם.

רבינו עומד בדבריו על חשיבות הלימוד קודם התפילה, ומוסיף בענייני השינון וחזרה. לאחמ"כ זוכים לקבל תשורה מאת הקודש, סידור תפילה מהודר, לתפילה בהשתפכות הלב. כאשר רבינו מרחיב על הדרך הנדרשת מכל בחור לעמוד בתפילה לפני קונו.

שיעורי השובבי"ם המעשירים ע"י רבני אהבת תורה בכל קהילות אנ"ש, הפכו לדבר שבשיגרה, שנה בשנה. והשנה עם חידוש מיוחד, לקט סיכומי הלכות המצויות לתועלת הלומדים.

סיום שובבי"ם תשע"ט, מעמד הוקרה מיוחד לבני חבורת היכלא דמלאכא. מצטייני הבחורים נכנסים לפני רבינו ומגישים

לה

קייץ תשע"ט

"יכולה היא שתרחם.."

לעצמם מבעוד מועד.

בעקבות ההתעוררות הרבה בקרב אנ"ש להקדמת קבלת שבת, למען חיזוק שלימות בריאותו של רבינו, יחד עם פתיחת חבורות שיר השירים לתשב"ק בערש"ק. יו"ל לימי בין הזמנים אב קובץ מיוחד "תוספת שבת", אחר שיחד עם החיזוק העצום בנושא זה, התעוררו שאלות הלכתיות רבות.

בהוראת רבינו, הוציאו רבני אהבת תורה קובץ מיוחד עם מראי מקומות ודיונים בהלכות תוספת שבת, בכדי שציבור אנ"ש יעסוק בימי בין הזמנים בהלכות אלו.

לאור הביקוש הגדול בקהל אנ"ש ובכל רחבי תבל, הודפס הקונטרס בכמה מהדורות באלפי עותקים, כשהכל מעלים על נס את עבודת הקודש של הרבנים הגאונים, שהוציאו תחת ידם דבר נאה ומתוקן.

בריוחוק מקום ובקירוב הלב, אחר יציאתו של רבינו לחו"ל לצרכי רפואה, בחודש אדר האחרון, לאור בקשתו, יו"ל קובץ 'סוגיא דריגלא' לימי בין הזמנים ניסן, על סוגיית אכילת הפסח ואפיקומן. הקובץ בנוי כך שבתחילתו מופיעים עשרות עמודי מראי מקומות, ואח"כ סדר הסוגיות מהתלמוד, ראשונים ואחרונים, פוסקים ושו"ת"ם, ערוכים בבהירות ע"י רבני אהבת תורה.

הקובץ נלמד בשקידה בכלל ריכוזי אנ"ש, אבות ובנים, בחורים ונערים, כולם כאחד כל אחד לפי דרגא דיליה מעמיק בסוגיות חביבות אלו.

בימי הקיץ מתקיימים שני מבחנים נוספים, האחד בערב חג השבועות, והשני בסוף זמן הקיץ, בקצירת פרי עמל תלמודם של הבחורים בשנה החולפת, וכבישת היעד הנכסף אותו הציבו

ימים נוראים תש"פ

לט

"באור פני מלך חיים.."

עותקים לרווחת קהלא קדישא דבכל אתר ואתר.

ימי הסוכות. לאור בקשתו של רבינו ב' ליל ב' דר"ה לאחר עריכת השוה"ט, שבימי יו"ט סוכות יתעסקו כלל אנ"ש בסוגיא חדא כאיש אחד בלב אחד, ואותה ילבנו בחצר הקודש בשיעורי הרבנים ובסדרי הלימוד. יו"ל ע"י ועד אהבת תורה קונטרס מיוחד "הלכתא דסוכה".

עיקר הסוגיא הנלמדת הינה "דופן עקומה". מעוטר במראי מקומות ובצירוף כל סוגיות הגמ' והפוסקים. במהלך החג נשמעו מכל בני וחתני רבינו, ורבנים גדולי תורה נוספים, שיעורים עמוקים בסוגיות אלו. שמחת יו"ט מיוחדת הייתה זו לרבינו, לראות את כל הבא לחצר הקודש שקוע בסוגיות אלו בהתמדה, מתוך שמחת הלב והתרוממות הרוח.

הושענא רבה. אחר עבודת הקודש דהנענועים, במעמד ה'לחיים' מבקש רבינו מרבני אהבת תורה ומצוייני אנ"ש לייסד חבורת חסידות ללימוד בספה"ק תולדות יעקב יוסף, ועל גביהם ממנה את המשפיע הגה"ח רבי יוסף צבי הניג שליט"א למגיד השיעור.

בס"ד, מידי שבוע בליל שישי יושבים עשרות אברכים בני עליה, ומתייגעים בתורת החסידות. רבינו מעודד את הלימוד ביתר שאת ועוז, באומרו שלאחר קניית קנייני התורה יש להוסיף בקנייני חסידות וירא"ש.

הכנה דרבה נרשמת בקרב קהלא קדישא, התרגשות וציפיה לראות אור פני מלך חיים, עם שובו של רבינו לארה"ק, אחר תקופה ארוכה בה שהה בחו"ל לצרכי רפואה. בחורי ואברכי אנ"ש מתאמצים בהוספת שעות רצופות בעיון התורה ובכתיבת חבורות.

בערב ראש השנה עוברת קול רינה במחנה, זה היום קיוינו לו. לאחר תקופת המתנה כה ארוכה, ב"ה שוב זוכים לראות את הוד פני רבינו, ולשמוע את קולו מתחנן בסליחות "מי שענה, לכל הצדיקים, והחסידים, והתמימים, והישרים, הוא יעננו". ולנו לא נותר אלא להצטרף, לבקש ולהעתיר כי נזכה שרבינו ימשיך להנחותינו במעגלי צדק, מתוך בריות גופא ונהורא מעליא עוד רבות בשנים. איי... ובעונותינו הרבים לא זכינו.

לקראת נהירת מאות אורחים מכל רחבי תבל לחצר הקודש, יו"ל ע"י ועד אהבת תורה גליון מיוחד, ובו סדרי הלימוד לימים אלו, הדף היומי, תקנת הקודש - חומרש"י וספר החינוך, חפץ חיים, אמרי קודש מרבוה"ק ועוד, לתועלת הכלל והפרט.

עשרת ימי תשובה. בית ההוראה המיוחד לענייני ד' מינים עומד על תילו, ונותן מענה למאות הבאים לדרוש את דבר ה'.

שעות הפתיחה מתרחבות בעקבות העומס, כשהפעילות היא מסביב לשעון. בנוסף, קובץ מהודר נערך בבהירות רבה ע"י רבני בית ההוראה, ובו הדרכה מפורטת לבחירת ורכישת ד' מינים מהודרים, על כל הלכותיהם ודקדוקיהם. והודפס באלפי

שמחת תורה תש"פ

אשרי עין ראתה בשמחת קהלינו!

תוך כדי ממשיך רבינו לקרוא לכמה וכמה מהציבור, ושואל אותם אחד אחד, האם מקבלים על עצמם ללמוד ה' דפים.

הציבור מקבל את תקנת הקודש באהבה, ומיד אחר יו"ט יוצאים בועד אהבת תורה בקריאה של מצוה, לחתום על שטר קבלה מיוחד, ובו כל אחד יפרט את ה' הדפים אותם לוקח הוא על עצמו ללמוד.

שמחת תורה. אחר ריקודי הקפות נשגבים, בעיצומו של מעמד 'חתן תורה', רבינו מתחיל לקרוא לנכבדי אנ"ש, ומבקש מהם לקבל על עצמם לקבל על עצמם ללמוד ה' דפי גמרא מסויימים מלבד הסדרים הקבועים. לאחר מ"כ מבקש גם מהרה"ח ר' מרדכי שלמה כהן שיחי' להכריז בפני קהל עם ועדה שכל אחד יקבל על עצמו ללמוד ה' דפים מלבד הסדרים הקבועים.

כ"ה תשרי תש"פ

"כי באור פניך נתת לנו תורת חיים"

בצילו בישיבת רוז'ין.

בסיום המעמד חולק מנחת שי לכלל המשתתפים, ספר תהילים מהודר, "השתדלו והרבו תחינה ובקשה" לחיזוק ושלמות בריאותו של רבינו.

אחר עריכת השולה"ט בג' חשוון, עוברים בסך אלו שעדיין לא הספיקו להגיש בפני רבינו את שטרי הקבלה, ומקבלים גם הם על עצמם לימוד ה' דפי גמרא כקריאת הקודש.

במקביל, ועד אהבת תורה יוצא במיזם חיזוק לתקנת ה' דפים, ומדפיס במיוחד מאות חוברות של ה' דפי גמרא, כל אחד לפי דפי הגמרא אותם קיבל ע"ע, עם ביאורים והוספות בפורמט מהודר. ע"מ לחזק ולשמר את התקנה ביתר שאת, ושיהיו הדפים מצויים לכל בשפה ברורה, בשבתך בביתך ובלכתך בדרך...

בה' טבת, מתקיים מבחן על ה' הדפים, בו נוטלים חלק כל כלל אנ"ש, זקנים עם נערים - מעמד אדיר של קידוש ה'!

כמידי שנה, בתאריך זה, מתקיים המעמד האדיר בו אנ"ש מגישים בפני הקודש את תוכנית לימודם למשך השנה הקרובה. זקני וחשובי אנ"ש, זקנים עם נערים, ואף ילדי תשב"ר, כולם כאחד עוברים כבני מרון לפני הקודש, ומגישים בפניו את תוכניות לימודם, יחד עם שטר הקבלה ללמוד ה' דפים של גמרא.

את המעמד פיארו רבני אנ"ש, וכן הגאון הגדול ר' ברוך דוב פוברסקי שליט"א ראש ישיבת פונוביז', שיצא מהתפעלות על המיזם האדיר שהקים רבינו בעשר אצבעותיו, המחזיר תורה ומעניק שאיפות גבוהות וידיעות עצומות בקרב אברכים ובחורים. במהלך שיחתו הרחיב על לינה באהלה של תורה, גודל מעלת שקידת התורה בעיון, בצינו את גודל הזכיה שרבינו נמנה על תלמידיו בשנות הישיבה - 'ומתלמידי יותר מכולם'!

נתכבד בדברים הרה"ג רבי יצחק איזיק לנדא שליט"א - רב העיר בני ברק, בין היתר העלה זכרונות מכבו"ק מרן אדמו"ר הקוה"ט בעל ה'עקבי אבירים', מימים בהם זכה להסתופף

מב

אור ל"ג טבת תש"פ

הדרן עליך... מעמד סיום הש"ס בחצר הקודש

ומבקש שיחלקו את הלימוד של הדפים בצורה מחודשת, באופן שכלל אנ"ש יחד יסיימו את הש"ס, כל אחד ע"י חלקו בחמשה דפים אלו.

בסוף המעמד, עוברים בסך חתני השמחה: מגידי השיעורים וכלל מסימי הש"ס, ומקבלים מאת הקודש מטבע ברכה מיוחד.

המעמד האחרון של 'ועד אהבת תורה' שרבינו נוטל חלק בראשו. חברי שיעורי דף היומי שבבתי מדרשנו די בכל אתר ואתר משתתפים, כאשר בקרב העדה עצמה ישנם מאות אברכים שזוכים לסיים את הש"ס יחד עם רבבות אלפי ישראל.

במשא הקודש מרחיב רבינו בענין הלימוד בקביעות דווקא, בשיעור ולא ביחידות. כן מורה על חלוקה נוספת של ה' דפים,

מנ

י"ט טבת תש"פ

השולח"ט האחרון שערך רבינו בחיי חיותו, לרגל יומא דהילולא רבה של אביו כבו"ק מרן אדמו"ר זיע"א

בכניסה לביהמ"ד, עם דפי חלוקה של כל הש"ס לחמשה חמשה דפים, איש איש ודפיו הוא. הציבור מצטרף בהתלהבות, ולקראת סיום השוה"ט, מגישים חברי ועד אהבת תורה את שטרות הקבלה לרבינו. קורת רוח מופיעה על פני רבינו, לראות את החיזוק העצום, כשכל קהלא קדישא יסיימו את הש"ס כאיש אחד בלב אחד.

המוני אנ"ש נוהרים לחצר הקודש, מבקשים להשתתף במעמד רויי הוד נוסף, טרם יציאתו של רבינו שוב לחו"ל.

מי היה מאמין, שיהיה זה ה'טיש' האחרון אותו יערוך רבינו בחצר הקודש. מי היה מאמין, שעבור חלק גדול מאנ"ש, תהיה זו הפעם האחרונה בה יזכו לראות באור פני מלך חיים. אלילי לי.

לאור קריאתו של רבינו, מציב ועד אהבת תורה דוכן מיוחד

מד

שבת - ניסן תש"פ

את קבלתי הטובה בס"ד בל"ג

יכתוב הקבלה

ולקיימה לפחות ח"י דקות / אחר: ח"י

ובזה באתי על החתום

יום _____ פה _____

בן _____

והן א"ל כביר לא ימאס תפילת רבים
ואתם הרבקים בה' אלקיכם חיי"ם בולכם היום

הקבלות טובות יאגרו לפי סדר קבלתם ויובאו לה"ה

ח"י ח"י יודוך וישבחותך

מאור עינינו. וכאשר שטרי הקבלות מגיעים לפני רבינו, חשים על פניו חיות חדשה...

*

בעקבות המצב השורר בארה"ק, מוקם סדר לימוד מיוחד לחיזוק והוספת שעות לימוד גם בתקופה זו. כאשר בחורים בני עליה מתאספים בבתי מדרשנו בכל אתר ואתר מידי ערב.

*

ערב חג מתן תורה. בס"ד, למרות המניעות והעיכובים, נערך מבחן 'קנין תורה' בחצר הקודש, תוך שמירת תקנות הבריאות. ממשיכים במסורת של 'אהבת תורה' - עשרות בחורים מעלים את ידיעותיהם בכתב, לאחר תקופה של סגר וחוסר שגרה, מעמד קידוש ה' - כי לא תשכח מפי זרעו.

כן גם בתחילת חודש אב, עת חזרתו של רבינו לארה"ק, נערך שוב מבחן 'קנין תורה', בסימן "כ"ה תברכו את בני ישראל" - המבחן העשרים וחמשה מאז הקמתו של ועד אהבת תורה. נוטלים בו חבל רבים מבחורי אנ"ש, הנבחנים על הסוגיות אותם למדו במשך זמן קיץ, ומפליאים בידיעותיהם בהצלחה מרובה.

במהלך החורף ממשיכה פעילות 'אהבת תורה' להתקיים כרגיל: השיעורים הקבועים של ימי השוכבי"ם נמסרים לקהל רב בריכוזי אנ"ש, בתוספת קובץ תמצית ההלכות המצויות שלובנו במשך סדרת השיעורים, למען יוכל כל לומד לחזור ולשנן את ההלכות בכוחות עצמו.

מבחני קנין תורה גם הם ממשיכים בעוז ותעצומות, כשרבינו ממקום שהותו בחו"ל ממשיך להורות ולהאציל את ברכת קודשו למהלכים.

'מסכתא דריגלא' אף היא נקבעת, בסוגיית חמץ שעבר עליו הפסח, ערוך ברוב פאר והדר ובבהירות נפלאה ע"י רבני אהבת תורה. למרות הסגר והמצב הדחוק, מופץ הקובץ בריכוזי אנ"ש ובבתי דורשי ה', למען יוכלו הכל להתעלות ולהגות באפרי שפר גם בימים טרופים אלו.

*

לקראת ימי הפסח, ביוזמת הרה"ח ר' מרדכי שלמה סלמון שליט"א, יוצאים קהלא קדישא במבצע עולמי "ח"י ח"י יודוך וישבחותך" כאשר כל אחד מאנ"ש ברחבי תבל מקבל על עצמו קבלות טובות הקשורות במספר ח"י, חיזוקים בלימוד ועיון בתורה הק' ושאר הנהגות טובות, למען חיזוק בריאותו של

"מ"ה אהבתי תורתך"

לתורה ועבודה, ותוכניות מיוחדות לקראת התחלת לימוד מסכת עירובין בדף היומי.

בסיום, מברך רבינו את כל המשתתפים בפעולות ועד אהבת תורה, שיזכו לרוב נחת דקדושה, בני חיי ומזוני, וכט"ס.

אחר קורא שוב בפה קודשו אם התנועה המסורה, כאשר שתי ידיו נשואות כלפי מעלה "חזק חזק ונתחזק"...!

חודש מנחם אב. קול רינה במחנה, רבינו שב לארה"ק, לביתו נאווה קודש. טיפין טיפין זוכים אנ"ש לחזות בזיו פניו, במניינים מצומצמים ומדודים, "אשרי מי שראה פניו".

ד' אב - יום זכאי, יום לידתו בקדושה של רבינו. ראשי ועד אהבת תורה נקראים אל הקודש פנימה, הם מציגים בפני רבינו מהנעשה והנשמע, ופורשים תוכניות להמשך, להוספת חיילים

מוצאי תשעה באב, אחר קידוש לבנה בחצר ביהמ"ד הגדול. רבינו נושא אמרות קודש, בפעם האחרונה קבל עם ועדה, ובתוך הדברים אומר:

"הדגל שלנו זה אהבת תורה ויראת שמים, ב"ה שניכר עליכם הדגל של לימוד התורה, זכינו שנעשה מהפכה פנימית בכל יחיד ויחיד בעדה הק', אולם יחד עם זה יש גם את האהבה בין כולם בתוך כלל ישראל, וב"ה שיש לכולם את העוז להיות א סאדיגערער חסיד בכל מקום שהוא."

כ' אב. לפני רבינו מוגשת גמרא מסכת עירובין מהדורת 'מתיבתא', שחולקה ללומדי הדף היומי ע"י ועד אהבת תורה בסבסוד מיוחד מאת הנהלת המוסדות, בכדי שיקבלו בהירות בלימודם הלאה. רבינו מעיין בכרכים, ונותן את ברכת קודשו לכלל הלומדים.

אור לכ"א אב, מודעות שנתלו מבעוד מועד מבשרות על מעמד כתיחה למסכת עירובין, בשילוב מצגת מיוחדת להמחשת המושגים הנלמדים, להקל ולהפשיט את המושגים הקשים ללומדי הדף.

בית המדרש מלא מפה לפה, המצגת מוקרנת והכל מרותקים.

לפתע, לא!

המולה ותדהמה, הרבי!

משהו לא בסדר, לא ברור. המצגת כבתה, זעקות תפילה ממלאות את החלל, "שיר המעלות", "משכיל לדוד", ספרי תהילים, תחינות וסליחות. מבקשים לרפואת רבינו, שיתחזק, שיבריא, שיאריך ימים על ממלכתו, שנזכה עוד שנים רבות לצעוד לאורו הבהיר.

ברקע המולת האמבלונסים, רחוב גוטמכר מלא ביללות סירנות. עין לא נותרת יבשה, "מידת הרחמים עלינו התגלגלי", ה' ה' - י"ג מידות. קולות וברקים - לקרוע שערי שמים.

אחר כשעה מגיעה הרגיעה, תפילות ישראל עושות רושם, ב"ה מצבו של רבינו מתייצב.

חלק מהציבור מתפזר לביתו, אך רבים עדיין מסרבים להכסיק, וממשיכים להעתיר ולבקש רחמי שמים.

לא עוברות כמה עשרות דקות, ושוב מתקבלת הודעה בזעקה "טייערע ברודער! לא עת לחשות! אנא כנה, עורי נא התעוררי נא, חלי נא כפי קל".

דלתות בית המדרש נפתחות בריצה, שוב זולגות הדמעות על ספרי התהילים, מבקשים, מתחננים, "אבינו מלכנו", והן קל כביר לא ימאס תפילת רבים...

אך, לא!

בפתע כתאום חשכו המאורות, מאן דהו נכנס, ומסיט את פרוכת ארון הקודש הצידה

דממה משתררת בהיכל

רבי!

יתומים אנחנו,

רוח אפינו נלכד בשחיתותינו,

אוי נא לנו

ב-ר-ו-ך, ד-י-י-ן,

ה-א-מ-ת

תם לו פרק זוהר

בתקופת החסידות,

הלך לו לעולמו הרועה הנאמן,

מאור עינינו,

מורה דרכינו - איננו.

ובא השמש וזרח השמש...

הלך הוא לעולמו, אך את מורשתו הטהורה השאיר כאן עימנו, רצון קודשו - משוש חייו, שנמשיך להרבות פעלים לתורה ותעודה, "אהבת תורה ויראת שמים" - ואתם הדבקים בה' אלוקיכם חיים. יהא רעוא, שמרום שבתו השמים, יזכור קהל עדתו, ויתן בנו כוח ללכת בדרך הזהב שהתווה לנו, עד כי יבוא שילה ויקיצו נרדמים מהרה, אכ"ר.

כרצון קודשו, נתמנה לממשיך שושלת הזהב כב"ק מרן אדמו"ר עט"ר שליט"א. כמלאך עומד על קדקדינו וממשיך לצוותנו "גדל". בהוראת הקודש לראשי אהבת תורה אחר כלות השבעה להסתלקות רבינו זיע"א, פו"א: "עלינו להמשיך את מורשת אבי אדמו"ר זיע"א הכ"מ, להעמיד לגיונות של תלמידי חכמים, לגיונות של מורי הוראה".

באהבה ישגה תמיד

שיחה מיוחדת רצופה גילויי אורה
וטל תורה מן הקודש פנימה
מפי חתנא דבי נשיאה
הרה"ג מוהר"ר **יוחנן שפירא** שליט"א

רבינו התקשר אלי מארה"ב וביקש שאביא לו מצות שנאפו בה' ניסן ע"י החבורה של אנ"ש ובס"ד הצליחו לארגן 6 ק"ג מצות מהודרות ומלבד זה היו עוד הרבה חפצים שהיו צריכים לקחת לבית רבינו ולא ידעתי איך אוכל להעביר את הכל, ולפלא היה שאיך שהגענו לשדה תעופה נתנו לו להכניס מיד את כל המצות ללא שום שאלות בזמן שראיתי שלאחרים לא נתנו להכניס למטוס אפי' ק"ג אחד. ואת מצות אלו רבינו אכל במשך כל הפסח.

לאחר הפסח רבינו ביקש ממנו להחזיר ארצה כמות ספרים גדולה על עניני פסח וכששקלו אותם הגיעו הספרים ל-60 ק"ג!! ולפלא היה שבתחילה לא נתנו לי לעבור עם כמות כה גדולה, והוצרכתי לשוב על עקבותי. וכשהגעתי לרבינו הוא הוסיף לי עוד ספרים והבטיח לי שעכשיו זה יסתדר, ואכן כך היה באופן של למעלה מדרך הטבע ללוא שום עיכובים נתנו לו להכניס הכל.

בשב"ק לפני האחרונה זכיתי לשבות במחיצת קדשו היה זה שבת מרוממת במיוחד כשרבינו מאריך בשירות ותשבחות באופן לא רגיל ובשב"ק בבוקר אני רואה לפתע את רבינו יורד מחדרו עם חבילת ספרים ביד אחת ומתקן האינפוזיה ביד שנייה. וזה היה מחזה שא"א לתאר בזמן שהקפידו ללוות אותו לכל צעד ושעל רבינו לא רצה להמתין מללמוד, ובעצמו בכוחות נעלמים נשא עימו גם את הספרים וגם את האינפוזיה.

המהרי"ץ דושינסקיא זצוק"ל אמר על מאחז"ל בגמ' בר"ה ששקולה מיתתן של צדיקים כשריפת בית אלוקינו ואילו בילקוט על איכה מובא שזה יותר מבית אלוקינו, וביאר המוהרי"ץ ששריפת בית אלוקינו חוץ מעצם זה שהשכינה כבר לא שורה, יש גם את סילוק ההשפעות הגדולות שבאו ע"י ביהמק"ד, וזהו לגבי סילוק הגשמיות זה שקול כשריפת בית אלוקינו, ואילו לגבי ההשפעות הרוחניות כשהצדיק מסתלק מהעולם כשאחזים בדרכיו ולומדים את תורתו זה כאילו הוא חי אבל אם ח"ו לא ממשיכים בדרכיו ולא לומדים את תורתו זה יותר משריפת בית אלוקינו, וע"י שנלך בדרכיו הגדולים נוכל להמשיך את כוחותיו הגדולים לעולם ועד.

דרך הלימוד של רבינו

צורת הלימוד המיוחדת של רבינו היתה מענינת וייחודית ובדרך

בראשית הדברים אקדים בביאור נפלא למהות ענין השלושים שהוא כנגד ימי הלבנה שהיא נעלמת כל שלושים יום ולאחמ"כ נראית מחדש, הסתלקותו של הצדיק משולה לכך באורו הגדול שזרח והאיר לאלפי בני ישראל, וכשכבו המאורות הגדולים מתנחמים בזה שכמו הלבנה שמקבלת האור מהחמה ועי"ז מאירה לעולם. כך כל אחד שקיבל מהצדיק איזה הנהגה או מידה טובה הוא בבחי' מקבל ומאיר בו האור של הצדיק ועי"ז גורם שהאור של הצדיק חוזר ומאיר כאן בעוה"ז.

נחרט בליבי האמ"ק שאמר רבינו בהיותי חתן לפני הנישואין בעידן רעוא דרעוויין ובפלפול עמוק מאוד לגבי מבית ומחוץ תצפנו, לדיני טומאה וטהרה ודן אחרי מה הולכים בכלי אחרי עיקרו או ציפיו ולאחר שהאריך בפלפול אמר שכשזוכים ללמוד היטב עם חיות זה נותן כח לעבור את כל נסיונות עוה"ז.

בפורים תשע"ט שהייתי בלונדון וקיבלתי אישור מיוחד להכנס לחדר הספרים של רבינו במעונו שבלונדון, והתפעלתי עד מאוד לראות שהספרים רובם ככולם מעוטרים בהגהותיו עלי גליון, לאחר תקופה שאלתי את רבינו למה אינו מעלה את האוצר הגדול מלונדון ארצה, אז התבטא שאת כל הספרים יש לו גם כאן, שאלתי ומה עם ההגהות הרבות שישנם שם, ענה שוב שגם אותם יש לו כאן בספרים שלו.

ער"ח אדר תשע"ט בעת שנסע רבינו לראשונה ללוס אנג'לס לצרכי רפואה כזכור לכולם היה שבת מרוממת מאוד ובמוצש"ק טרם נסיעתו האריך מאוד באמ"ק, והיה לחץ גדול בבית לקראת הטיסה, והרבי קיבל עוד קהל שנזקקו לעצה וברכה, ולאמר שעלה רבינו לביתו נאוה קודש המתינו שיתארגן לנסיעה, לאחר זמן מצאו את רבינו ספון בחדרו ומעיין בשלוות הנפש בקובץ חבורות שנכתב ע"י בחורי בני היכלא דמלכא כאילו אינו עומד כעת לפני נסיעה ארוכה ומפרכת.

פסח תשע"ט בליקווד - רבינו אז התייסר מאוד בגופו וחולשתו גדלה, זכורני שבעת הגיע **חב"ן מוה"ר הרה"ג רבי פנחס שפירא שליט"א** לבקר במעונו ורבינו קבלו בסבר פנים יפות והחלו לשוחח עמו שאר בני המשפחה בסוגית מצה של טבל עם חשבון הסוגיא של מצוה הבאה בעבירה ורבינו התערב והשתתף בפלפולא של תורה ומדי פעם ראוהו שסובל יסורים ורצו להפסיק ורבינו ביקש שימשיכו כי זה היה החיות שלו.

כלל הלימוד החל מחומש ורש"י על הפרשה רק רבינו התעכב להבין באר היטב כל פסוק וכל שטיקל רש"י עד תום, ומשם זה נסק לכל מרחבי התורה"ק כשספרים רבים נערמים על שולחנו ופעמים היה פותח בסוגיות אחרות שרצה לבאר, וראינו את זה אצלו הרבה שכשהיה חסר אפי' קצת מאוד בבהירות הוא לא ויתר וראו שלא ניהא דעתיה, ואז פתח ספרים ועיין והקשה ותירץ עד שכל פרט יובן עם המקסימום של הקלארקייט - הבהירות. וכשמצא איזה ראשון או אחרון שכותב עוד מילה לבאר את העניין ממש אורו עיניו.

רבינו בדרך אמת שלו לא אהב להטעות עצמו כאילו הבין אף כשהיה חסר פרט קטן בהבנה ועד שלא הגענו בס"ד לדרך הבהירה ביותר בהבנת הסוגיא לא נחה דעתו. לשם דוגמא נביא סוג דבר שרבינו היה אוהב להתעכב עליו וליישבו: יש סוגיא בשבת של חמי טבריה שהמבשל בהם בשבת פטור, ויש לדון אמאי הוא פטור אם בגלל שזה לא מלאכת מחשבת וא"כ זהו דין פרטי שנוגע רק לגבי שבת או משום שאין ע"ז שם בישול כל שאינו חמי האור, וכשמצאנו שגם בנגעים מובא ענין כזה שלגבי מכות אש - חמי טבריא אינם נקראים מכות אש כיון שלא באים מכח האור. וזה מוכיח שזה לא דין פרטי לגבי שבת אלא לכל התורה איפה שנאמר דין אש, חמי טבריא אינם בכלל זה, דבר כזה רבינו היה מתעכב עליו ומיישב על כל פרטי דיניו לראות אם זה מתאים עם כל התורה או שלא, וכך בכל דבר וכשמצא איזה ראייה מהרמב"ם להלכה שנוקטים כדרך מסוימת בסוגיא זה היה אצלו יו"ט ממש ואז היה מתאמץ ליישב ולבאר זאת עם כל הסוגיות שנוגעות בדבר.

כזה סוג לימוד של שלימות של חיבור כל התורה על כל מכמניה וליישב את כל הסוגיות זה בזה זו היתה צורת לימודו של רבינו זיע"א.

כל חפצין לא ישוו בה

יש להאריך רבות באהבת ושמחת התורה שהיה לו וכמה שזה העסיק אותו ואיך שראו שבתקופת מחלתו הקשה חי ונשם רק תורה, וכשהיה צולל בלימודו שכח מכל יסוריו וחולשותיו.

ארע לא פעם במשך השנים קבלתי טלפון מרבינו בערש"ק סמוך לכניסת השבת לחדד איזה נושא שלמדנו באותו שבוע או שמצא איזה ישוב יותר טוב לסוגיא וכדו', ממש ראינו בחוש את ה"כל חפצין לא ישוו בה" ואיך שזה מה שמעסיק אותו כל הזמן. אף בליל ר"ה האחרון כשעברתי להתברך בברכת השנים אמר לי בחיין אולי נקבע לימוד להיום, וכך היה גם בימים הכי עמוסים בשנה והכי מפרכים בעבודת הקודש, אם בימי סוכות לאחר עבודת הנענועים הארוכה, ואם בשמחת תורה, ללימוד תמיד מצא זמן. ואת מורשת קדושה זו רבינו הצליח להנחיל לקהל אנ"ש בסאדיגורה בכל העולם את אהבת תורה הגדולה את הברען העצום ללמוד ולהבין ובס"ד רואים פירות.

זכורני שבחודש כסליו השנה בעת שהשיא את נכדתו בלונדון נסעתי להשתתף בשמחתו הגדולה ולאחמ"כ כששב לארה"ק סיפרתי לו את התפעלותי משני אברכים מאנ"ש שבמשך כל הטיסה לא הסירו את עיניהם מהגמ' או הספר האחר שהיה ברשותם וכמובן שנהרה גדולה פשטה אל פניו כששמע זאת ובטוחני שהכל זה מכוחו הגדול שהשקיע ודיבר ולימד והחדיר את הברען העצום הזה של אהבת תורה.

שהשי"ת יעזור שהשראת השכינה באופן נעלה כ"כ שהייתה מנת חלקנו בחיי חיותו תמשיך ללוותנו רבות בשנים ושנזכה לעלות מעלות רמות בדרך העולה בית קל כפי שהנחילנו רבינו זיע"א "גמרא רש"י מיט תוספות". אכ"ר.

השבת האחרונה במחיצת רבינו

נכדו הרה"ג חנניה דוב גולדברגר שליט"א
בשיחה מרגשת מהשבת המרוממת שנחרטה בליבו
כצידה לדרך לכל ימי חייו

ועל המשפט המפעים שהסעיר את העולם שנשמע מפי רבינו (בתרגום ללשה"ק):
**"השי"ת התורה כ"כ מתוקה,
תן לי כח ללמוד את תורתך הקדושה".**

שנים הראשונות של הילד הוא עדיין לא הגיע לשלימות ורק אח"כ בגיל שלש שמגיע לשלמות אפשר לחנכו לתורה. רבינו דייק מהדמוי של הספרי מילתא למילתא שכמו בערלה בשלש שנים הראשונות של האילן הוא לא בשל עדיין להוציא פירות טובים ולאחר שלש שנים צריך להקדיש את הפירות להשי"ת, כך גם במצוות חינוך עד שלש שנים התינוק לא יודע כ"כ לדבר, ומשודע לדבר יש להקדישו ללימוד התורה ולחנכו באמירת תורה צוה לנו וכו'.

ואז כשסגר את הספרים שהספיקו להערם במלחמתה של תורה אמר בלשון קדשו: אוי אייבישטער, די תורה איז אזוי זיס, געב מיר כח לערנען דיינע הייליגע תורה". משפט זה ילווה את כולנו לדרך חיים מחייבת, איך צריך להיות העסק בתורה.

במוצש"ק רבינו התאמץ לסעוד סעודת מלווה מלכה וניגן בחדרו את הניגונים של מוצ"ש, וזכיתי אח"כ להתלוות אליו לטיול שעשה לצורך בריאות, כשכל הדרך שוחח רבינו בתורה ועבודת ה'. הרושם הגדול נחרט בליבי וילווה אותי לכל חיי, ההתאמצות דקדושה הזו באופן מבהיל שכזה, למעלה מכוחות אנוש, כשראינו בחוש מבפנים ומקורב את ה'כי הם חיינו' - אהבת תורה מהי.

קדושה. ובשב"ק לאחר הסעודה נכנס רבינו לחדר לימודו שם ישב כמה שעות והגה בתורה הק' במסירות נפש. וכפי שראיתי אח"כ נראה מהערימות ספרים שנערמו שרבינו אזר כח ובכוחות על טבעיים הצליח לקום ממקומו הרבה פעמים להוציא ספרים ללא שרצה להטריח אף אחד, וזה בזמן שהוראות הרופאים היתה לא לתת לו ללכת לבד אפי' מרחק קצר מחולשתו הגדולה.

הסוגיא שעסק בה רבינו

לקראת מנחה זכיתי שרבינו קרא לי ושיתף אותי בסוגיא הנלמדת ואיך שדייק מרש"י כל מילה שזה עצמו דרך אין ללמוד ולדייק כל דבר מהראשונים. והראה לי את דברי רש"י בפ' עקב עה"פ "ולמדתם אותם את בניכם" שפירש משעה שהבן יודע לדבר למדהו תורה צוה לנו משה מורשה שיהא זה למוד דבורו מכאן אמרו כשהתינוק מתחיל לדבר אביו משיח עמו בלשון הקודש ומלמדו תורה.

ודייק שמשמע מרש"י שזהו דרשה גמורה וא"כ זהו חיוב מן התורה ללמדו תורה מאז שיועד לדבר, ואילו מהר"ן בסוכה פרק הישן משמע שזהו חיוב מדרבנן מדין חינוך.

והוסיף רבינו שבספרי בפ' קדושים על הפסוק "שלש שנים יהיו לכם ערלים" שבשלש

מתנה טובה יש לי בבית גנזי ושבת שמה, איני יודע במה זכיתי אבל זו השבת הראשונה ולצערי אף האחרונה שזכיתי להסתופף בצילו הטהור של רבינו, וזכיתי לחזות מקרוב את עבודת הקודש בכזו מסירות נפש. במשך השבת היה בהתלהבות ושמחה עילאה. כאילו שכח מגופו החלש והמיוסר ובמחשבת שליט על הלב הקרין סביבו במשך כל השב"ק שמחה וקדושת השבת מכניסת השבת ועד צאתה.

ולפי סידורו של שבת נפתח בקבלת שבת שהיתה בהתרוממות והתלהבות מיוחדת כשנהרות של שמחה מקרינים מפניו הקדושים. בעת שהתאמץ לקבל את כל העולם שעברו להתברך בברכת שבתא טבא.

בסעודת ליל שב"ק ניגן את הזמירות בהשתפכות הנפש, ודיבר הרבה דברי תורה, בין היתר הזכיר בפלפולו את המחלוקת בין האוה"ח הק' וחלק מהראשונים לגבי מצוות ישוב ארץ ישראל. והכל בכוחות הדלים שהיו ברשותו כשאנו יכול כמעט לאכול למרות שמנסה בכל כוחו לטעום לכבוד שבת, אבל מהפלפולה של תורה אין צמצומים, ממש כי הם חיינו.

כמעשהו בלילה כך ביום השבת, התפילות וקריאת התורה בהתלהבות ושמחה של

משנים לילות כימים

שיחה מיוחדת עם הגאון רבי יוסף צלר שליט"א
ראש ישיבתנו הק'

על התמדתו של רבינו בבחרותו בישיבת פוניבז' | על המהפכה התורנית שחולל בקהילתו בגולדס גרין שהשפיע על העיר כולה | מסירות נפשו לעול הגשמי והרוחני של הישיבות הקדושות | תיאור קצר ממסעו האחרון לטורנטו שהיה כולו לה' ותורתו ועל השבתו במחיצתו שאת רובה בילה בחדר הספרים, | נשים לילות כימים על מי ששם לילות כימים.

לאסיפת היסוד לפני הקמת הביהמ"ד אור ישראל. כשקבוצה מכובדת התלכדו כבר סביב רבינו ע"י שיעורים וחברות חזוק שהיה עורך. וזכור לי התרגשותו של אביו אדמו"ר הקוה"ט העקבי אבירים זיע"א על המהפכה שראה שעשה שם רבינו באישיותו המקרינה, ואיך שהחל להפוך ולרומם את הקהל דשם לבתים תורניים וחסידיים.

בעת שרבינו זיע"א התעלה בנזר ההנהגה וקבע את מושבו בארה"ק

כבר היה בלתי ניתן להאמין איך היתה הקהילה נראית בראשיתה, איזה אהבת תורה החדיר בקרב הבעלי בתים ואיך השתנו איכות חייהם וחינוך ילדיהם.

הגמ' במו"ק דף כה: אומרת כי נח נפשיה דרבינא פתח עליה ההוא ספדנא תמרים הניעו ראש על צדיק כתמר נשים לילות כימים על משים לילות כימים, בפשטות הביאור בזה שראוי להספידו ללא הפסק

חורף תשל"ט בישיבת פוניבז'

זכיתי לשהות במחיצת רבינו שני זמנים בישיבת פוניבז' אלול תשל"ח וחורף תשל"ט. רבינו כבר היה חתן, ואעפ"כ התמדתו העצומה רק גברה ויעידו על כך קירות בית המדרש שלא עזב את היכל הישיבה כל ערב לפני שנהיה השעה 2 והרבה פעמים אף אחרי השעה 3. והיה ניתן לראות איך שמפלפל בלימוד עם הבחורים והאברכים החזקים ביותר שכיום הרבה מהם מכהנים כר"מים וראשי ישיבות. רבינו היה גם מעלה ע"ג הכתב הרבה חידו"ת בסוגיות הנלמדות, ומסתבר שיש משנים אלו ערימות של מחברות ודפים של חידושים ופלפולים מאותם שנים שכולם היו דביקות, ושקיעות עצומה בתוה"ק.

מרן אדמו"ר הכנסת מרדכי זיע"א - שרבינו היה נכדו חביבו וכל שבת הסתופף בצילו, כשהיה נפגש עם ראשי ישיבת פוניבז' היה מקבל טל של שבחים על נכדו חביבו. בהיות רבינו מאוד מקורב עם כל ראשי ור"מי הישיבה והרבה לשוחח עמם בעומקם של הסוגיות כשבלט מהם הקשר עם הגר"ד פוברסקי, הגרא"מ שך, הגר"ש רוזנבסקי וצוק"ל שרבינו היה עמם בקשר רציף, וכן עם שיבדלחט"א מרן הגר"ג אידלשטיין שליט"א שכיהן אז כמג"ש, שמרבה לדבר ברום מעלתו הנשגבה של רבינו. וכן מרן הגר"ד פוברסקי שליט"א שהקשר עמו נמשך עוד שנים רבות בנסיעותיו ללונדון לשיעורי ירחי כלה באירופה, שם ביקר הרבה בהיכלו של רבינו בלונדון, וכל השנים התפאר שזכה לכזה תלמיד גדול שכזה.

אבן היסוד להנהגתו התורנית של רבינו

זכיתי להתלוות למרן אדמו"ר ה"עקבי אבירים" זיע"א למסע לארה"ב לדינר המרכזי לטובת מוסדותינו הק' כשבשובו ארצה נסע דרך לונדון

למי שלמד לילות כימים ללא הפסקה.

ובעמקות יותר ניתן לבאר, שמבואר בסנהדרין דף צב "במחשכים הושיבני" זה תלמוד בבלי ואור זה תלמוד ירושלמי, שתלמוד בבלי נקרא בלשון חושך כיון שנערך בגלות ולא היה כ"כ מסודר וכשהגיע רבינא והאיר את התלמוד בבלי ע"ש זה נקרא ששם לילות כימים שהאיר את התלמוד בבלי בבהירות גדולה.

ואם בקיצור נרצה להגדיר את פעולתו והמהפכה שחולל רבינו בקהילתנו. בפרט בהקמת ועד אהבת תורה, זה בבחי' ששם לילות כימים חוץ ממה שכפשוטו למד ללא הפסקה וגם השקיע את נפשו וגופו למען הכלל לילות כימים, גם האור והבהירות שנטע בליבות כולם הלעכטיגקייט שהאיר את דרכם האפילה של כזה ציבור גדול והחדיר עמוק בצעירי הצאן את האהבת תורה לשאיפות ובחינות, ואת האברכים להתקדם להוראה, והכל הקרין גם על ידי אישיותו הגדולה שהכל נבע מעומק פנימיותו הענקית וזה חדר והאיר את נשמותיהם של מאות ואלפים.

המסע לטורונטו שכולו לה' ותורתו

זכיתי להתלוות לרבינו למסעו האחרון לטובת המוסדות הק' בימי הספירה תשע"ח שעל זה עצמו ניתן להאריך ולא לגמור את ההלל על מסירות נפשו של רבינו בכל מאוודו ונפשו לטובת המוסדות והישיבות הק' עוד בימי אביו זיע"א ואח"כ כשעלה על כס ההנהגה.

במסע לטורונטו שזכו שם תושבי העיר לביקור הוד שהותיר שם רושם חזק לשנים רבות, היה כולו מלא בשיעורי תורה וביקורי חיזוק בשלל מוסדות התורה בעיר ממגוון החוגים והעדות. בביקורו שם בכמה ישיבות ותלמודי תורה נשא מדברות קדשו והטביע בהם את חותמו - אהבת תורה, רבני העיר אף ביקשו להסיר לסייר במקוואות ובתיקון העירובין שם שיתן את ברכתו על כך.

במיוחד נחרט בזכרוננו השבת המרוממת במחיצת רבינו שכשזוכה אני לשהות באכסנייתו ולראות מקרוב את עבודת הקודש של רבינו סביב לשעון, כשכל השב"ק מבואר עד צאתו כולה עמוסה בלימוד התורה ועבודת ה', בליל שב"ק רבינו ערך את שולחנו הטהור ונהרו מכל קצוות העיר להסתופף בצילו. ומיד לאחמ"כ נכנס לחדר הספרים שהוקצה עבורו ומשם לא יצא כל הלילה ואף זכינו לשמוע את קולו בקודש בהגותו במתיקות בחוקי תורה בנעימות שכזו.

בשב"ק לאחר הסעודה ביום גם נטמן בחדרו האישי - חדר הספרים ומשם יצא בשעות אחה"צ למסור שיעור תורני עמוק בכלל המרכזי של הקהילה. כשביהמ"ד התמלא במאות תלמידי חכמים שבאו לשמוע את שיעורו העמוק. ומיד לאחמ"כ הלך לתפילת מנחה ושוה"ט ברעוא דרעוין בהיכל החסידישע כולל דשם. כשהשבת מתארכת

באמ"ק חוצבי להבות כדרכו בקודש, ורק סימן שאלה אחד נשאר מנין שואב רבינו את כוחות על טבעיים אלו כשלא נותן כמעט מנוחה לגופו הטהור.

שבתי מנסיעה זו נפעם מעבודת הקודש של רבינו ומהרושם האדיר שהותיר שם בקהילה כולה כשמפקיר את כולו לטובת הכלל, בקבלת קהל ארוכה מידי לילה וביקורים במוסדות ללא שום חסכון במאמץ כלשהו.

הוא היה אומר

ידועה האימרה של מרן אדמו"ר האביר יעקב זיע"א בפתיחת הכנסיה הגדולה: "אנו הרוז'נער קינדער אומרים רק דברים שאנחנו אוחזים בהם".

הדרישות של רבינו בענייני אהבת תורה וכל שאר הדברים שביקש והחדיר מצא מסילות בליבותיהם של כולם בזכות זה שידעו שאוחז בזה וכולו מלא בהם. כפי שהסב"ק מרדכי נהג לומר, הוא היה אומר - האדם באישיותו ופנימיותו אומר את המאמר שמתאים לו, הדוגמא האישית שהקרין סביבו, סוד הצלחתו היה סדר יומו המדוקדק והמנוצל עד תום, ואף פעם שמעתי מפה קדשו שהצליח להרגיל את גופו להסתפק בשינה של שעתיים-שלוש ביממה וכמובן שלא נזקק לשתיית קפה לשמירה על עירנותו.

במקום שאתה מוצא גדולתו שם אתה מוצא ענוותנותו

רבינו היה בבחינת "וירד משה מן ההר אל העם", כשהיו באים למעונו לבקש איזו ברכה לישועה בכל דבר כלשהו, היה לוקח את זה לליבו ולא חסך בשום מאמץ לעזור לשני אם זה בטלפונים לרופאים בארץ ובחו"ל, ואם זה בתפילות ששפך ליבו כמים על צרותיהם של ישראל, ואף יכל בהחבא לנסוע מיוחד מביתו לתפילה חרישית בכותל המערבי לשפוך שיח לפני בעל הרחמים לטובת איזו ישועה של מאן דהוא. פעם התבטא כששאלוהו מה השיעור שצריך להשקיע בעזרה לאחרים, כמה זמן וכוחות, כשידעו הכל ניצול הזמן של רבינו ללימוד התורה, אז אמר שעזרה לזולת זוהי מצווה דאורייתא וצריך לקיימה עם כל פרטיה ודקדוקיה. כידוע נשא על ליבו גם את עול הציבור הכללי כגון גזירת הגיוס שנכנס לזה בכל כוחו ונפשו, ונפגש בענין זה עם כל מיני עסקנים ואישי ציבור שבכוחם להשפיע בענין זה ולא ידוע לציבור כמה בכוחו הגדול הומתקה הגזירה מתחת השולחן, וראו איך שזה בנפשו יסוד הקיום והנצחיות של כלל ישראל - עולם הישיבות.

נקוה וניחל שנזכה ללכת בדרכיו הגדולים ובמסילות שסלל לנו בעבודת ה' בניצול הזמן ואהבת תורה.

ויהי נועם נשבת במוצאי שבת

דברי הוד מרוממים
מאת הגה"ח רבי יחיאל מיכל שצדקוביץקי שליט"א
ר"מ בישיבתנו הק'

היה זה כסימנא מילתא פטירתו הפתאומית של רבינו בדיוק לעת סיום מסכתא שבת בה השקיע כ"כ כוחות וקדושת שב"ק אצלו היתה לשם דבר. נועם נשבת - הנעימות שרבינו החדיר באהבת תורה וקיום המצוות זה הכל נשבת בעת שהסתיים מס' שבת. ידוע מאמחז"ל שבעת שתיקן שלמה המלך עירובין ונטילת ידים יצאה בת קול - בני אם חכם ליבך ישמח ליבי גם אני - זה היה גם כעת בעת שהתחילו מס' עירובין ונשמתו של רבינו עלתה לגנזי מרומים, יצאה אותה בת קול על הפעולות הכבירים שתיקן באהבת והגדלת כבוד התורה.

"אין חפץ משה לגאול עם בטלנים מן התורה"

רבינו נשא כידוע את שמו של דו"ז הגה"ק רבי משה'ניו מבאיאן קראקא זיע"א הי"ד שהיה שם דבר בגדלותו העצומה בתורה, וניכר לכל כוחו זה שבער בו במשך כל חייו, כבר בצעירותו, זכורני שהיה לעזר וסעד לאביו הקוה"ט בעל העקבי אבירים זיע"א בהקמת הישיבה ועזר לו לכוון אותה עם תכניות מיוחדות והיה השותף הפעיל באסיפות ההחלטה איך לגדל ולרומם את כח התורה, ואף דאג שירכשו הרבה ספרים להיכל הישיבה, ותמיד ראו איך שבנפשו להנחיל לדורות הבאים את אהבת לימוד התורה שיוכלו עי"ז לקבל פני משיח ולא יהיו ח"ו דור שבטלנים מן התורה כמאמר הידוע בספה"ק אור החיים.

איש על דגלו - דגל אהבת תורה

רבינו זיע"א היה חוזר על מאמרו זה שוב ושוב 'אונזער דגל איז - אהבת תורה'. רק דוגמא אחת לאהבת תורה שבערה בו אספר שבליל ר"ה האחרון כשעברו על פניו הקדושים מאות ואלפי אנשים להתברך מברכת השנים. לפתע עצר את אחד הנוכחים נכד של הגר"ש ברנרד זצ"ל וחתן של הגרמ"ש קליין שליט"א ושאלו אם יכול להשיג לו את הספר החדש שיצא מזקנו זה על מס' יומא, זה מה שבער לרבינו בליל ר"ה כאשר אמנם קהל כ"כ גדול עובר לפניו כבני מרון, אבל יש דברים שא"א להסיח מהם את הדעת בכל עת.

תורת ה' משיבת נפש - ראו אצלו בחוש בתוך יסוריו ומכאוביו זה מה שנתן לו חיים ואת זה הצליח בכוחו הגדול להנחיל לדורות באים שילכו בזכותו עם אהבת תורה לקבל בקרוב פני משיח צדקנו.

מלכות בית דוד

הגה"ח רבי מאיר שלום שצ'דרוביצקי שליט"א
ר"מ ביישיבתנו הק'

להיכנס לבית מרן בעל העקבי אבירים זיע"א ולומר לו שבנו לומד 16 שעות ביממה ומשקיע בעמל ויגיעה למעלה מהכוח ואולי אפשר לפעול אצלו שישמור על בריאותו שלא יחלש ח"ו, נכנסתי לקו"פ ונהגתי כענין אבא כך כתוב בתורה וסיפרתי את הענין בלא להביע את דעתי האישית וכשיצאתי חשבתני שלא עשיתי את השליחות כראוי ובהיותי בן בית הרשתי לעצמי לערב את הרבנית ולספר לה על השליחות וכאן כן התערבתי להביע דעה ברוח השליחות ואז היא אמרה בתקיפות אדרבא ואדרבא שיוסיף עוד יותר.

בשנים מאוחרות יותר עוד בחיי מרן בעל העקבי אבירים נסעתי כמה פעמים ללונדון בשליחות המוסדות והיה זה מפעים לראות מקרוב את סדר יומו העמוס של רבינו מלפנות בוקר שיעור בביהמ"ד לימוד בחברותא ישיבה בבית הוראה או לחילופין בבית דין ושוב חברותא, הכל נע סביב תורה.

הנסיעה הארוכה מסטמפורד היל לגולדרס גרין לבית המדרש לתפילה לשיעור ההלכה ולייעוץ לרבים הצריכים לו במקום ועיסוקו בביסוס המוסדות שהיה בזה לפעמים ברמיזא בחינת יחזקאל בן "בוזי" הכהן לא ימים ולא לילות ובאמצע במנוחת הצהרים מענה טלפוני לשאלות בהלכה הדורשות מענה תוך שיחת טלפוני במה שירצה השואל ואין זה תפארת המליצה אלא מה שהייתי סביבו בביהמ"ד ובביתו ובהילוכו בשבוע בימי המעשה ובשבת קודש כדאי שידעו שמה שוהג בזמן שעסק בכיבוד אב היה במסירות נפש וכשם שכאן העמיד תורה ותורה ותורה כך השפיע על הקהילה שם בלונדון רוח של אהבת תורה לתבוע מהם נוסף לבנין יראת שמים וחסידות ותומכי תורה.

על ההנהגה: מיותר להכביר במילים באשר הכל חזו בעבודת הקודש אך במיוחד ניתן לראות את הכוחות העצומים אותם השקיע להצלחת תלמידי הישיבה וכלשונו בכל מעמד או שיחת קודש "תלמידים ואברכים חביבין יקירין" כזכור בלשונו א"ז סתם מחמאה שהרי בפעמים בהם זכיתי להכנס בקודש ראיתי מקרוב איך מתעניין רבינו בשלומו של כל תלמיד האיך מתקדם בלימודו והאיך ניתן לעזור לרוממו ביתר שאת ועוז, והכל תחת המפעל האדיר שהקים שבס"ד זכה לרוות מזה הרבה נחת דקדושה בהתגשמות שאיפותיו הגדולים מהעדה הקדושה.

ובס"ד כוחו הגדול והנטיעה העצומה שנטע בחצר קדשנו תמשיך ללבלב עוד רבות בשנים ולהיות לאילן רב פירות אשר פריז יתן בעתו עדרים של תלמידי חכמים ומורי הוראה בישראל לאורך ימים ושנים.

בפתח דברינו נקדים ונאמר כי אין העיסוק בהכרת פני הרבי אלא מה הלימוד שחפצים ללמוד, זכורני פעם שנסעתי לבלגיה בשליחות כבו"ק אדמו"ר העקבי אבירים זיע"א נכנסתי לכבו"ק אדמו"ר רבי לייבוש שליט"א מפשוועארסק ובאחד השיחים על אדמו"ר האביר יעקב מסא"ג ע"ה אמר לי בהתפעלות שהוא הכיר אותו ותיכף ומיד חזר בו ואמר מה הכרתי? איך אפשר לומר כך על רבי? אבל ראיתי אותו.

בחצר הכנסת מרדכי זיע"א ברחוב פנקס: זכיתי לראות את רבינו עוד בילדותו ובעדינותו ובחביבות הגדולה שקיבל מסבו וכבר אז ניכר עליו כי בן מלכים הוא בחלק המזכיר את הגמרא מו"ק ט"ז: דוד המלך ע"ה הוא עדינו העצני כשהיה יושב עוסק בתורה היה מעדן עצמו כתולעת ובשעה שיוצא למלחמה היה מקשה עצמו כעץ. עדו העצני שהוא שתי ניגודים א' לפעמים כתולעת ב' לפעמים כעץ ע"ש.

ואז ראינו עליו את העדינות המעודן "כתולעת", ובסערות ההנהגה ראינו עליו את מעלת "העצני" ע"ש.

וכשמתעמקים בזה זהו סגולת מלכות בית דוד.

דודי הרה"ג רבי אליעזר שצ'דרוביצקי שליט"א, רב אגודת ישראל בקווינס שבניו-יורק, סיפר לי שהוא היה מג"ש של רבינו בעת לימודו בארה"ב וזכור שבזמן ההפסקה כולם שיחקו כמו שמתאים לנוער תוסס והוא עמד באצילות שלו בהפסקה בעודו חבוש עם המגבעת שלו, ולפתע הגיעו נערים שובבים וחטפו ממנו את הכובע מהראש ושיחקו במסירה כמו כדור, דודי שראה ממקומו את הדבר יצא בהתפעלות על העמידה שלו בצורה כזאת כאילו לא אירע דבר בעדינות התולעת ובגבורת העצני להתגבר ולא להגיב כלום.

זכיתי לקרבתו בעת שלמדנו בצוותא בישיבת פוניבז': שם לא ניהל סביבו עסק של חשיבות וכל כולו שקוע בסוגיות ובעמלה של תורה כענין ההוא בגמרא בשעה שעוסק בתורה עידן עצמו כתולעת בהכנעה גמורה להכנת ויגיעת התורה.

זכיתי לשמוע מפי כבו"ק אדמו"ר העקבי אבירים בעת שנכנסתי אליו לקו"פ והיה בחדוותא יותר מפעמים אחרות של אור פני מלך חיים, וסיפר לי שכעת ביקר אצל הגרא"מ שך ואמרתי לו שמגיע לי מזל טוב על השמחה אצל בני ואמר לי הרב שך לי מגיע מזל טוב ועוד יותר שהרי הוא תלמיד!

תקופת השנים הראשונים בלונדון: קיבלתי בקשה משם (מלונדון)

תורה יבקשו מפיהו

שיחה עם הרה"ג ר' יוסף צבי העניג שליט"א
משפיע בקהילתנו הק'

ומועד, ובעיקר לשאיפות והתקדמות בתורה"ק.

דרישותיו מקהל אנ"ש מצאו מסילות בליבות כולם כיון שידעו והרגישו שבעיקר דורש מעצמו וידעו כמה זה משאת חיו, ואיך שאוחז הרבה יותר ממה שמבקש ודורש מהציבור להתעלות,

כל המכבד את התורה גופו מכובד על הבריות

בפירוש הרע"ב על משנה זו באבות (פ"ד מ"ו) ביאר - "הדורש החסרות ויתרות שבתורה ומראה טעם על כל קוץ וקוץ לומר שאין בה דבר לבטלה אין לך כבוד תורה גדול מזה". אין לנו דוגמא יותר טובה לדברים אלו יותר מאשר דמותו של רבינו זיע"א שקיים את דברי הרע"ב אלו בכל מאודו במלואם, ולא סתם זכה ל"גופו מכובד על הבריות" בבחינת ירא שמים שדבריו נשמעים, ובכל מקום שנשא דברים ועורר ליבותיהם של ישראל מצא מסילות בלבבם.

זהו כבוד התורה האמיתי להראות את גדלות התורה ואיך ניתן לדייק כל מילה ואות בראשונים, כפי שנהג רבינו בפלפוליו הנפלאים שמסר מפעם לפעם, וזה מלבד מה שהחדיר והקריין "אהבת תורה".

ומי יתן והיה לבבינו זה כמו ששהינו במחיצתו הטהורה לעזר לכ"ל הימים להשאר עם הברען והחיות דקדושה של "אהבת תורה".

על כוחו הגדול בתורה גאונותו והתמדתו העצומה של רבנו הק' צוק"ל מיותר להאריך אבל אגע בכמה נקודות קטנות מדמותו הענקית, שאולי בודדים הכירו את רבינו זיע"א ומסתמא גם הם לא לגמרי.

החיות שלו בתורה"ק שהקרינה לכל הסובבים איך ששמח בעת שישב איזה רמב"ם או כל סוגיא אחרת מוקשה, זה לא יכל שלא לשנות את האורחות חיים של כולם ולהכניס את כולנו לאטמוספירה הזו של "אהבת תורה".

למי שקצת הכירו ידע כמה הקרבה זה מצידו על חשבון שעות הלימוד שלו שהיו גן עדן בעוה"ז נתן עצמו אל הכלל אבל את כל כולו. ובפרט מסר עצמו במסירות עילאית על הנושא של החדרת אהבת התורה בקהל אנ"ש, ולא לחינם זכה לראות כ"כ נחת מעמלו הגדול.

דברים היוצאים מן הלב

כשעברתי להתגורר סמוך לביהמ"ד הגדול אמרתי בליבי מסתמא זה מקום חסידי טוב ונעים להתפלל בו, ואז מיד נסחפתי לאמ"ק המרוממים והגבוהים שאמר מדי שבת בשבתו בליל שב"ק, והגביה את כולם במעלות וקדושת השב"ק, מסתמא ניתן להוציא מאמ"ק אלו ספרים ע"ג ספרים, אבל העיקר מה שהחדיר בליבות כולם את העכרקיט ואת ההסתכלות הגבוהה יותר על כל דבר, את ניצול הזמן בכל שבת

"הלא כה דברי כאש"

הרב חנוך טוביאס שליט"א

רב בית המדרש 'דרכי שמואל'

ודומ"צ בבית הוראה של הגרי"מ שטרן שליט"א

טיפין: המנוסה הגדולה של ישראל; ההרוגים הרבים; גם בניו בין הנופלים. האב השכול מכיל את הכל. אבל כשמגיעים לסיפור ארון הברית שנפל בשבי - הוא מתמוטט, נופל מן הכסא, שובר את מפרקתו ומת.

מכה אנושה נוספת הומטה על העם המוכה - המנהיג הרוחני מת בפיתאומית, יורשים אין. עם מותו של עלי נחרב משכן שילה, כותב הרמב"ם בתחילת הלכות בית הבחירה. שלוש מאות שישים ושבע שנים עמד המשכן בשילה, ועתה נחרב.

ארון הברית החל לחולל שמות בקרב שוביו. תחילה הובא לאשדוד, ל'בית דגון', שהיה מקדש אלילי ובו פסל בצורת דג. הפסל, ללא סיבה הנראית לעין, קרס תחתיו. העמידוהו חזרה על כנו, אך למחרת מצאוהו כרות ראש וכפות ידיים. האשדודים עצמם מוכים בטחורים, ובניסיון להיפטר מן הצרה הם מעבירים את ארון ה' לגת. משם הוא מועבר לעקרון. בכל מקום אותה תופעה - תושבי המקום מוכים בטחורים, ורבים מהם נופחים את רוחם.

לאחר שבעה חודשים נאלצים הפלישתים להשיב את הארון. העמיסוהו על עגלה חדשה, רתומה לשתי פרות שהלכו מאליהן לארץ ישראל. אלא שמשכן שילה כבר חרב, ואין היכן לשכן את הארון. באופן זמני משכנים אותו בבית אבינדב בקרית יערים. זמני... עשרים שנה! אחת עשרה שנים תחת מנהיגותו של שמואל הנביא, שנתיים תחת שלטונו של שאול המלך, ושבע שנים בהיות דוד מלך בחרון.

המשך השתלשלות העניינים מתואר בשמואל ב פרק ו. דוד המלך נערך להשיב את הארון לעיר דוד שבירושלים במעמד רב רושם. לטקס נשלחים נציגי שלושים אלף קהילות. בית דין של שלושה מכל קהילה, סך הכל תשעים אלף אורחים. השמחה עולה על גדות ומרקיעה שחקים. "וַיְהִי וְכָל בֵּית יִשְׂרָאֵל מְשַׁחֲקִים לְפָנָיו ה' בְּכָל עֲצֵי בְרוֹשִׁים וּבְכַנְזוֹת וּבְנִבְלִים וּבְתַפִּים וּבְמִנְעֻנִים וּבְצִלְצִלִּים".

בכל אחד מאיתנו עובר רטט התרגשות למראה תהלוכת הכנסת ספר תורה, העיניים דומעות והלב הומה. נקל איפוא לדמיין את סערת רגשות השמחה עת הושב ארון הברית, שבו מצויים שני לוחות הברית, לירושלים.

נראה שהיו אלה רגעי המאושרים ביותר של דוד המלך בכל ימי חלדו. ודוקא באותה עת הקב"ה מעניש אותו ומשבית את שמחתו. דוד המלך שוכח לרגע עובדה פשוטה, הארון אינו צריך סעד ותמיכה, אדרבא הארון "נושא את נושאו", ומתוך כך דוד מורה לשאת את הארון על

הכל מדברים על שבע שנות השובע. לדידי, השנים הללו תזכרנה דוקא כשנות רעב; רעב עצום שהחדיר בנו הרבי, אוי זצוק"ל, לעוד התעלות ועוד התעלות. לא רעב ללחם, ולא צמא למים, כי אם לשמוע דברי ה'. שאיפה לגדולות. לא להסתפק בקיים, לשאוף לגבוה יותר.

התורה נמשלה למים ונמשלה לאש. ישעיה הנביא (פרק נה פסוק א) אומר: "הוֹי כָּל צִמְא לְכוּ לַמַּיִם"; וירמיהו הנביא (פרק כג פסוק כט) אומר: "הֲלוֹא כֹה דִּבַּרְתִּי כָאֵשׁ נֶאֱמַר ה'". כי לתורה ישנן שתי סגולות: את סגולת המים ואת סגולת האש. סגולת המים - לצנן, להרגיע, להשקיט את היצר הרע. כאמור במסכת קידושין (ל ע"ב): "כך אמר להם הקב"ה לישראל: בניי! בראתי יצר הרע, ובראתי לו תורה תבלין". כי "אין מחשבת עריות מתגברת, אלא בלב פנוי מן החכמה". (רמב"ם סוף הלכות איסורי ביאה, פרק כב הלכה כא). ואילו סגולת האש - לחמם, להלהיב את האדם לעבודת ה', לרומם אותו ולהעלות אותו לפסגות רוחניות גבוהות.

הרבי זצוק"ל לא הסתפק בתורה של מים. הוא דרש אש, תורה שמגביהה את האדם ומקרבת אותו אל האלוקים. הדרישה זו תמשיך להדהד, וצריכה היא להיחקק בעצמותינו.

הדרישה זו עשויה גם להסביר לנו פרשה עלומה בחייו של דוד מלך ישראל:

הדברים מתוארים בשמואל א פרקים ד - ז. היה זה לאחר ששנים רבות ארון ברית ה' לא היה במקומו. בשלהי ימי משכן שילה, יצאו ישראל למלחמה בפלישתים, וניגפו בפניהם. ארבעת אלפים הרוגים נמנו בצד הישראלי. המכה היתה כואבת עד אימה, ומבלי לשאול בנביא או באורים ותומים הוציאו את ארון ברית ה' ממקומו בקודש הקודשים ולקחוהו עמם לשדה הקרב בכדי שזכות התורה תגן עליהם ותסייעם לנצח את המלחמה. הפלישתים אכן נבהלו, "כִּי אָמְרוּ בָּא אֱלֹקִים אֶל הַמַּחֲנֶה... אוֹי לָנוּ, מִי יַצִּילֵנוּ מִיַּד הָאֱלֹקִים הָאֵלֶּיךָ הָאֵלֶּה". אבל מיד התעשתו, ויצאו למלחמה נואשת ובלבד שלא ללכת כצאן לטבח. סופה של אותה מערכה - אסון בלתי נתפס. שלושים אלף נפלו מישראל, בהם חפני ופנחס שני בניו של עלי הכהן הגדול, נסיכי הכתר בהיררכיה הרוחנית של העם. והנורא מכל - ארון הברית נתפס ונלקח בשבי הפלישתים.

שאול, עוד בטרם הוכתר למלך, רץ להביא את הידיעות הקשות משדה המערכה לעלי הכהן היושב בפתח משכן שילה ומצפה בלב חרד לכל בבל מידע. הכהן הגדול היה כבר זקן מופלג, בן תשעים ושמונה, עיניו כבדו מזוקן, ובזהירות רבה מביאים בפניו את בשורות האיוב. טיפין

שוב אינו נחרב, שנאמר: 'וְלֹא אָמַר אֵלֶּה עֲשֵׂי, נִתְּן זְמֵרוֹת בְּלִילָה' (איוב פרק לה פסוק י). אם כן, "זמירות" - הוא כינוי חיובי או שלילי? "נִתְּן זְמֵרוֹת בְּלִילָה" הוא רצוי, ו"זְמֵרוֹת הָיוּ לִי חֶקֶק" הוא רע?

ובכלל, מבקשים אנו להבין: מהי המדה כנגד מדה? הרי כל הנהגותיו של הקב"ה הם מדה כנגד מדה, אין עונש סתם, החטא הוא "זמירות" ועליו הגיע עונש של טעות בהוראה לשאת את הארון על גב עגלה - מהו ה"זה לעומת זה"?

יתכן שיש הבדל בין "זמר" כשם פועל ל"זמר" כשם עצם. שם הפועל מתייחס לאדם, האדם הוא המזמר; שם העצם מתייחס לתורה, התורה היא זמר. שהאדם יזמר דברי תורה - זה חיובי, לכנות את התורה זמר - זה שלילי. מאי משמע?

שבן אדם יזמר, זה לא חסרון. אדרבא, "זמר בכל יום, זמר בכל יום", חזור ושנן ללא הרף את דברי התורה. להיפך - "השונה בלא זמרה, עליו הכתוב אומר 'וגם אני נתתי להם חוקים לא טובים'". החטא של דוד המלך היה שהוא הגדיר את התורה כ"זמר". מה הן "זמירות"? מהר"י וויל בתשובותיו (סימן קצא) כותב, הפסוקים אותם אנו אומרים קודם התפילה נקראים "פסוקי דזמרא" משום שהם מזמרים עריצים, כורתים את המקטרגים. כשכינה את התורה "זמירות", המציט דוד המלך במעלת התורה, כאילו היא רק מזמרת עריצים. כאילו היא משמשת רק כרטיה על יצר הרע, כתרים בפניו, כמים צוננים שמשקטים וכובשים את סערת היצר, לא כאש שמרוממת את האדם לאביו שבשמים. היתה כאן החטאה לאמת.

נכון. ישנם מקרים חריגים של ירידה רוחנית, כשפתאום אין חשק לכולם, זמנים של חושך ואפילה - אז צריכים להיאחז בתורה לפחות כתבלין ליצר הרע. על כך נאמר "הנותן זמירות" - מתי תתייחס לתורה כ"זמירות"? "בלילה"! כשהלב חשוך. ועל בית כזה שנשמעים בו קולות תורה גם בעתותי לילה - חלה ההבטחה שאינו חרב. אבל צריך לזכור, התורה היא הרבה מעבר לכך. לא רק זמירות, אלא בעיקר כזו שמרוממת.

אמר לו הקב"ה: מידה כנגד מידה - אתה כינית את התורה "זמירות", התעלמת מסגולתה לרומם את האדם; הרי עונש שתשכח את העובדה הידועה לכל - שהארון נושא את נושאי, התורה מרוממת את כל מי שנוגע בה.

- - -

הרבי צוק"ל גילם באישיותו את מי שהארון נושא, מגדלו ומרוממו על כל המעשים. ומאיתנו דרש: לא להסתפק במועט, ללמוד תורה מתוך אש קודש, כי סגולת התורה לנשא לגבהים. שמי השמים הם הגבול, ועלינו לחתור כל העת להתקדם ולהתעלות.

גבי עגלה. עָצָא וְאָחִיו בני אבינב, שבביתם התארח הארון עשרים שנה, מנהיגים את העגלה. אָחִיו מלפנים וְעָצָא מאחור. לפתע שמטו הבקר, בדרך הטבע היה הארון עלול ליפול, ובתנועה אינסטינקטיבית עָצָא נחלץ לאחוז בארון... או! שכחת, "נושאי נושא, עצמו לא כל שכן"? עָצָא מת במקום, והשמחה מופרת.

עונש כה טראגי, דווקא בשעה שדוד המלך ביקש לרומם ולהדר את כבוד התורה. מדוע? שנינו במסכת סוטה (לה ע"א): "דרש רבא: מפני מה נענש דוד? - מפני שקרא לדברי תורה 'זמירות', שנאמר: 'זְמֵרוֹת הָיוּ לִי חֶקֶק בְּבֵית מְגֹנִי' (תהילים פרק קיט פסוק נד)". דוד המלך חיבר פרק שלם, הארון ביותר שבפרקי תהילים, קיט, כולו שיר תהילה לתורה הקדושה. הוא משתמש בכל אותיות האלף בית, תמני אפי. כאומר: אין בפי יותר מילים, המקסימום שיכול בן אנוש עלי אדמות לבטא בשפתיו. אבל בפסוק אחד נכשל בלשונו: "זְמֵרוֹת הָיוּ לִי חֶקֶק".

"אמר לו הקב"ה: דברי תורה שכתוב בהן 'הִתְעַיַּץ עֵינֶיךָ בּוֹ וְאִנְיָנוּ' (משלי פרק כג פסוק ה), אתה קורא אותן 'זמירות'? הריני מכשילך בדבר שאפילו תינוקות של בית רבן יודעין אותו, דכתיב: 'וְלִבִּי קָהָת לֹא נָתַן כִּי עֲבַדְתִּי הֶקְדָּשׁ עֲלֵהֶם בְּפִתְּךָ יִשְׂאֹל' (במדבר פרק ז פסוק ט), ואיהו אתייה בעגלתא".

הפלא ופלא: לתומנו סברנו ש"זמירות הָיוּ לִי חֶקֶק" הוא מכתם מלא חן ורגש, והנה אומר רבא שהביטוי חוטא למטרה. מהו החטא לכנות את התורה "זמירות"?

יתירה מכך, שואל רבי מאיר אריק, בספרו מנחת קנאות (על מסכת סוטה שם): שנים רבות לאחר מכן, מכנה רבי עקיבא את התורה "זמירות" ואיש לא מגנה אותו. הגמרא במסכת סנהדרין (צט ע"א - ע"ב) מביאה תוספתא (במסכת אהלות פרק טז משנה ד, ובמסכת פרה פרק ד משנה א): "רבי יהושע בן קרחה אומר: כל הלומד תורה ואינו חוזר עליה - דומה לאדם שזורע ואינו קוצר. רבי יהושע אומר: כל הלומד תורה ומשכחה - דומה לאשה שיולדת וקוברת. רבי עקיבא אומר: זָמַר בכל יום, זָמַר בכל יום". ופירש רש"י (בלישנא אחרינא): "זמר - כלומר, [מי] שעוסק בשיירים ובזמירות תדיר תדיר, נעשה זמר; כך החוזר על התורה נעשה לו סדורה בפיו". כן פירש רבינו שמשון משאנץ (מסכת פרה שם): "דרך בעלי זמירות שחוזרין על זמירותיהן שלא ישתכחו מהם, כך יש לאדם לחזר על משנתו". מדוע, אם כן, מה שמותר לרבי עקיבא אסור לדוד המלך?

תלמידו של רבי מאיר אריק, רבי משולם ראט, כתב הערות על הספר מנחת קנאות (הודפס בשו"ת קול מבשר חלק ב סימן כח) והוסיף להקשות: אדרבא, חז"ל דורשים שהתורה תהא נלמדת דווקא בזמרה. במסכת מגילה (לב ע"א) אמרו: "כל הקורא בלא נעימה ושונה בלא זמרה - עליו הכתוב אומר: 'וְגַם אֲנִי נִתְּנִי לָהֶם חֶקֶק' לא טובים וּמִשְׁפָּטִים לֹא יִחִיו בָּהֶם' (יחזקאל פרק כ פסוק כה)". והבטחה יש במסכת עירובין (יח ע"ב): "כל בית שנשמעין בו דברי תורה בלילה -

עם ה' חזקו ונתחזקה

הגאון רבי **משה ניסן גראס** שליט"א
רב קהילת החסידים מודיעין עילית
וראש הכולל דקהילתנו הק' במודיעין עילית

דברי חיזוק ותנחומים בהליכה לאורו של המאור הגדול רבינו בעל ה'עטרת ישראל' זיע"א

התעניין על כל אחד ואחד מבני הכולל בפרטות ועל מצבם בגשמיות וברוחניות, והיה מתאנח על צערן של ישראל, ותורתו מתברכת ומשתמרת ונתקיים בו כל העוסק בתורה לשמה זוכה לדברים הרבה ונעשה כמעין המתגבר וכנהר שאינו פוסק, דברי תורתו נבעו כמעין מידי שבת בשבתו למרות כל היסורים שהיו מנת חלקו במשך שנים בכל זאת לא כהתה עינו ולא נס ליחה עם עבודת השמחה למעלה מהטבע, עד שהשפיע משמחתו ואמונתו לכלל אנ"ש אשרי עין ראתה זאת, אבל יחיד עשי לך כולל סאדיגורה מודיעין עילית אשר בזכותו זכו לסיים רוב חלקי שו"ע או"ח יור"ד ועמדו על המבחן בזכות המלאך שעמד על גבינו ואמר גדל, והשמחה ששמח על כל חלק משו"ע שעמדו על המבחן היה לאות ולתעודה של אהבת תורה אמיתית.

תפקידנו בעת כזאת להתחזק במה שאמרנו ז"ל ביומא (דף פו) ואהבת את ה' אלהיך שם שמים מתאהב על ידך שיהא קורא ושונה ומשמש ת"ח ויהא משאו ומתנו באמונה ודיבורו בנחת עם הבריות מה הבריות אומרות עליו אשרי אביו שלמדו תורה ואשרי רבו שלמדו תורה אוי להם לבריות שלא למדו תורה פלוני שלמדו תורה ראו כמה נאים דרכיו כמה מתוקנים מעשיו עליו הכתוב אומר ויאמר לי עבדי אתה ישראל אשר בך אתפאר וכו', וכל מה שהשריש בנו כב"ק אדמו"ר זי"ע באהבת תורה ויראת שמים הכל תלוי בעבודת המדות שבין אדם לחבירו פלוני שלמדו תורה ראו כמה נאים דרכיו כמה מתוקנים מעשיו, והנביא ישעיה אומר עניה סוערה לא נחמה, אך איך אפשר להינחם ע"י וכל בניך לימודי ה' ורב שלום בניך, אם נמשיך בס"ד ברצונותיו ושאיפותיו של מרן אדמו"ר זי"ע שיהיה כל בניך לימודי ה' שכל אחד מאנ"ש יהיה דבוק בתורה ע"פ דרישותיו התמידיות וגם ורב שלום בניך שיהיה אהבה ואחוה ושלום בין כל אנ"ש די בכל אתר ואתר בזה תהיה נחמתנו ויה"ר שזכותו הגדול יגן עלינו ויהיה מליץ טוב עבורנו ומה כאן עומד ומשמש אף התם עומד ומשמש ונזכה בקרוב לתחיית המתים ולבנין בהמ"ק ובביאת גואלנו מתוך רחמים וחסדים אמן.

כשהספיד מרן הכתב סופר ז"ל את הגה"ק בעל ישמח משה זי"ע אמר דאיתא בגמרא ברכות ריש פרק אין עומדין ת"ר חסידים הראשונים היו שוהין שעה אחת ומתפללין שעה אחת וחוזרין ושוהין שעה אחת וכו' ומקשה וכיון שהיו שוהין תשעה שעות ביום בתפלה תורתן היאך משתמרת ומלאכתן מתי נעשית, ומתרץ אלא מתוך שחסידים היו תורתן משתמרת ומלאכתן מתברכת, ודקדק על הלשון אלא מתוך שחסידים היו, הרי כבר הקדים דמייירי מחסידים הראשונים ולא הול"ל רק שתורתן משתמרת, ותיירץ דאיתא בשבת (דף י.) רבא חזיה לרב המנונא דמאריך בתפלה א"ל מניחין חיי עולם ועוסקין בחיי שעה, ופי' רש"י חיי שעה התפלה היא על פרנסה וחיים ושלוה, ותורה הוא חיי עולם חיי נצחית אשר בהם יזכה האדם לחיי עולם חיי עד, אמנם כל זה המתפלל ומתחנן לתועלת עצמו אבל המתפלל על צרת הציבור ועל חולי ישראל ומוחזק לצדיק וקדוש באותו הדור ומבקשים אנשי הדור להתפלל על צרותיהם וחוליהם לא יאמר לנפשו כי אינו רוצה לבטל עצמו מחיי עולם הבא מלימוד תורה עבור חיי שעה של ציבור כי צריך להשליך עצמו מנגד וצריך להשתתף בצערן של ישראל וחיוב מוטל עליו לשפוך לבבו לפני הקב"ה ולהחלות עצמו עליהם ואפילו יבטל מלימודו כל היום ולא יפסד בשביל זה ולא ישכח לימודו, ועפ"ז ביאור דזה כונת הגמרא תורתן איך משתמרת פירוש הגם שתפלה מצוה היא אבל איך מניחים חיי עולם בשביל חיי שעה, ומתרץ אלא מתוך שחסידים היו היינו שהתחסדו בתפלתם והתפללו על אחרים ונתארח תפלתם כ"כ בשביל שהתפללו על צרת וחולי הציבור וזה חיוב עליהם להכי תורתן משתמרת שלמדו בשעה אחת יותר ממה שלמדו אחרים כל היום ומלאכתן מתברכת.

ענין זה היה אצל כב"ק מרן אדמו"ר בעל עטרת ישראל זי"ע מאז שקיבל ההנהגה השליך עצמו מנגד עבור כל יחיד ויחיד מאנ"ש, ולמרות התמדתו וחשקת התורה שהיה לו השתתף בצערן של ישראל וביטל מזמנו היקר עבור טובת הכלל והפרט, ובכל פעם שנכנסתי אליו

רסיסי אורה זו תורה ממשנתו
של רבינו מרן אדמו"ר
ה"עטרת ישראל"
מסדיגורה זי"ע נבג"מ
ליום השלושים

הביאני המלך חדריו

ברזל ויצוקים לעד בספרה של סדיגורה.

ודבר אמת צריך להאמר מעין הפתיחה, כי אמנם כלל צדיקי בית רוז'ין וסדיגורה לדורותיהם, אף הם, כל אחד בדורו, נתפרסמו בידעת התורה ובאהבתה עד אין קץ.

ובמה נתחיל? זה באחרונה זכינו כולנו ליאות לאורו של רבינו האהוב והנערץ בעל ה"עקבי אבירים" זי"ע שנסתלק מאתנו לפני למעלה משבע שנים, וכל מהותו שיגיו ושיחו היו אפופים תורה לצד היותו אוהבן של ישראל ואביהם הרחמימאי. ידענותו היתה מופלגת ושליטתו בכל חדרי תורה ומכמניה היו לשם ולתפארת. **"דער סאדיגורער רבי איז א גרויסע בר דעת"** התבטא עליו פעם כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זי"ע באחד השיחים, וכל גדולי עולם הפליגו עד לאחת את גאונותו שנקנתה בשנים ארוכות של התמדה ועמל התורה, עד זיבולא בתרייתא ממש. ידוע שעוד בימי עלומיו היה מתכתב באגרות בהלכה ובעיון עם גאון ישראל הגה"ק מטשעביץ זי"ע שחיבבו והעריכו עד לאחת.

הוא כאביו הגדול רבינו ה"כנסת מרדכי" זי"ע, שידיעותיו בכל חדרי תורה היו מבהילות על הרעיון ושליטתו בכל משעולי הפרד"ס, בנגלה ובנסתר היו כאחד הקדמונים ללא כחל ושרק וכבר נתפרסמו הדברים לא פעם מעל במות שונות ועודם בכתובים.

בית סדיגורה מקידמת דנא נתפרסם בחינוכם של בני הצדיקים לדורותיהם בעמל התורה עד אין קץ, וכפי שתואר באריכות ביד אומן בתולדות שבסוף ספר אביר יעקב, כמה השקיע רבינו האור ישראל מסדיגורה בחינוכם של ילדיו, עד כי בנו הרה"ק האביר יעקב זי"ע היה מתבטא על שנות הילדות הזכורים לו לטוב עת עסקנו בלילות החורף בתורה בשקידה ובנעימות.

עוד כהנה וכהנה ניתן להאריך בתיאור דמות קדשם של צדיקי בית רוז'ין-סדיגורה לדורותיהם ואהבת התורה שפיעמה בהם לצד שליטה מלאה בכל

חדריו של רבינו ה"עטרת ישראל" מסדיגורה זי"ע - ספוגים וספונים היו תורה. מהותו וכל ישותו - לימוד תורה. ארחו ושיגו - התמדה ועיון, וכל מעייניו נתונים היו יומם ולילה לא ישובותו, בכל ימות השנה לרבות הלילות, ללימוד התורה ללא הרף ולידיעתה לאורך ולרוחב.

יתכן כי שמא קא גרים. שמו של רבינו **"משה"** נקרא עליו על שם דודו-זקנו הרה"ק רבי משה'ניו מבויאן-קראקא זי"ע הי"ד, שהתפרסם בכל תפוצות ישראל כגאון עצום ואדיר וכראש וראשון לכל למדני וגאוני פולין, עד כי

התבטאו עליו צדיקים (ונדמה כי מייתי משמיה דהרה"ק רבי ישראל מטשורטקוב זי"ע) כי רבי משה'ניו הינו **הפרט שיצא ללמד על הכלל** כולו: כי כלל צדיקי בית רוז'ין היו כולם גאונים בתורה מילדותם שהסתירו ידיעותיהם ומושגיהם בתורה בהצנע לכת מופלג כדרך בית רוז'ין, אולם רבי משה'ניו, שנתפרסם בשער בת רבים בידעתו העצומה ובגאונותו הכבירה, היה הפרט שיצא ללמד על הכלל כולו.

ועת ביקשה הרבנית הצדקנית מרת שרה שיינדל רויזא ע"ה - א"ה דמרן הרה"ק ה"קדושת אהרן מסדיגורה זי"ע, מבנה מרן אדמו"ר ה"כנסת מרדכי" זי"ע, לקרוא לרך הנולד ביום ד' מנ"א תשט"ז על שם אחיה רבי משה'ניו שעלה ונתעלה ונעקד על קידוש שמו יתברך בתופת הנאצית, נעתר לה רבינו הכנסת מרדכי וקרא שם נכדו חביבו זה על שם גאונו של פולין (בתוספת השם ישראל על שם רבינו ה"אור ישראל" מסדיגורה זי"ע ועל שם מרן הסבא קדישא מרוז'ין זי"ע, שכן הרה"ק רבי משה'ניו נעקד עקה"ש בהיותו בשנתו הס"ד. וראה זה פלא - גם רבינו שנקרא בשמו נפטר בקיצור ימים כשמלאו לו ס"ד שנים, ויהי לפלא).

ודמות דיוקנו של אותו דוד-זקן, הפלא הגדול של פולין רבי משה'ניו זי"ע, ניכר וניבט בכל אורחותיו של רבינו העטרת ישראל שנקרא בשמו. כדודו-זקנו עלה ונתעלה ונתפרסם בכל תפוצות ישראל באהבת התורה, בשקידתה ובהתמדתה, והדרכים שהנהיג בשבע שנות השובע של מלכותו הרמה, להאדרת התורה בחצר הקודש וסדיגורה, הלא הם כתובים וחרוטים בחרט

חלקי התורה, שהוסתרה מעין רואים והוחבאה בשבע כסויים ואדרות, כדרכם של רבותינו.

חכמות בחוץ תרונה

ברם, נבואה נצרכה לדור זה להוציא מתוך תעלומות, בחוץ תרונה, אהבת התורה. וכשעלה רבינו ה"עטרת ישראל" על כס ההנהגה, הבין ברוחו הגדולה כי מה שהיה יפה בשנים עברו, אינו תקף בהכרח לדור שפל זה. וכשם ששינוי רבותינו, לשם משל, את ענין הדפסת הספרים שהיו מרחקים בעבר ואילו בדור זה מצאו לנכון להרבות חילים ולהדפיס ולפרסם מעיינות החכמה ותורת קדשם על מכבש הדפוס, כן מצא רבינו לנכון להעלות על נס את אותה אהבת תורה שהיתה ספונה וחבייה בחדרי חדרים, ולהוציאה אל אור השמש ולהעלותה על ראש נס להתנוסס כעטרת לראשם של אנשי שלומנו בכל אתר ואתר.

מתמיד ושקדן היה רבינו מימי ילדותו בצילו של אביו הגדול ה"עקבי אבירים" ז"ע. צמא דעת חיפש תדיר לגמוע אל קירבו ממעינות החכמה, ועשה חיל בלימודו בכל תחנות חייו. במיוחד עת עלה ונתעלה ובא לארץ הקודש, הסתופף בצילו של הסבא הגדול ה"כנסת מרדכי" ז"ע, שלא זז מחבבו וגילה לפניו כל תעלומות, והכניסו לפניו ולפנים לעומק רזיה של מלכות רז"ן, והריק את קרבו את רוב חכמתו ורוחב ידיעותיו.

בד בבד באותן שני בחרות, לן רבינו באהלה של תורה והמית עצמו במסירות נפש תוך כדי שהוא עולה ומתעלה בכל מ"ח הקנינים שהתורה נקנית בהם, עד כי הפך להיות חטיבה אחת של תורה הבלולה בתוככי אישיותו, ומכל וריד ונים בגופו זעקה התורה על כל רבדיה וחלקיה, וכפי שהעידו עליו רבותיו מאורי התורה משנות לימודיו בישיבה.

לא נלך כרוכל לפרט כל שלב ושלב לאורך ימי שנותיו של רבינו, אולם ארשה לעצמי לגלות כמה סודות שעמדתי על טיבן לאורך השנים בצל דמותו הכבירה.

אזכרה ימים מקדם לפני עשרות בשנים, עת שימשתי כמנהל המוסדות והייתי יוצא בשליחות הקודש מספר פעמים בשנה עם מקל הנדודים למען החזקת המוסדות. התחנה המועדפת והחשובה היתה תמיד בלונדון אצל רבינו, ונאלצנו כל פעם, אני הקטן יחד עם רעי וידיד נפשי הגאון הגדול החסיד רבי מאיר שצדורביצקי שליט"א, ר"מ הישיבה, "לקרוע" את רבינו שכיחן אז כרב ביהמ"ד, משיעוריו הקבועים מעלות השחר עד לאחר צלות ליל, כדי לסייע במלאכת הקודש, וחזקה עליו פקודת קדשו של אביו אשר אהבו רבינו העקבי אבירים ז"ע.

בהשתאות עצומה נתתי כבר אז אל ליבי לתור לסדר יומו העמוס לעיפיה של רבינו בשיעורים ובחברותות, בסדרי לימוד קבועים כיתד שלא תימוט ובשעות של שימוש כמורה הוראה בבית הדין של סטמפורד היל בלונדון. רבינו היה ככוכב שביט שאורו בוקע במהירות, וכרוח סערה שמתנשאת ממשמה למשימה, מקביעות אחת לרעותה במהירות הברק, ולמרות זאת, תיפקד בכל ענין בנפרד בישוב הדעת, בנועם ובחן, וכסתו מצויה אצל גדולי הרבנים בחביבות שאי אפשר לתארה.

לא פעם חיפשנוהו כדי לצאת לביתם של נגידי עם, והוא איננו ידעתי כבר היכן ניתן למצואו: בחדר העליה שמעל בית המדרש אשר כונן בתבונת כפיו בגודלס גרין, שם, ספון בין ערימות ספרים מהריצפה עד התקרה, ישב והגה בתורה על כל חלקיה בהתמדה ובשקידה שלא ניתן לתארה עלי חרט, וכל פעם מחדש היה קשה עד מאד לנתקו מאורי הפסגות של לימודו ועיונו כדי לצאת עמו להרבות חילים לאורייטא.

למרות זאת, היו שיעורים וקביעות שלא ניתן היה להזיזם ויהי מה. נאלצנו לעיתים להתמתן אחריו שעות על שעות, ובדרך כלל, אף מיד כשהיינו מסיימים שעות של התדפקות על בתיהם של עשירי העיר שקיבלוהו תמיד ביותרת הכבוד והחביבות, היה כרוח סערה וברגע כמימרא שב למשנתו ולתלמודו, ללא שטעם משהו משך ימים שלמים! (עדות דומה שמעתי מידיד נפשי הרה"ח ר' אברהם עקיבא וייס שליט"א מלונדון שהיה ידיד קרוב ואיש סודו

של רבינו, שכל אימת שהיה הרבי יוצא לפעול אצל נגידי ונדיבי עם, לא טעם מאומה אותו יום ולעיתים כך עד צלות ליל, ולא אבה לגלות סוד פשר הענין).

תורה מכרזת בו

ועת עלה ונתעלה רבינו לשבת על כס ההנהגה של סדיגורה, ראו בחוש כי התורה שבו המהלכת לפניו ומכריזה, בעל כורחו, על מהותו ואופיו המושגתים כל כולם על תורה, היא זו המנווטת את מהלכיו וקובעת את דרכיו, אורייטא שבו מכתובה את דבריו ואת הוראותיו, ואל שרשרת ההנהגה המקודשת של סדיגורה מקידמת דנא, נמסך צליל ענוג ומתוק של אהבת התורה שיצר ניגון משוּב לב של חסידות עמוקה ושורשית שבנויה וסובבת על אהבת התורה, התמדתה וידיעותיה.

"הביאני המלך חדריו", נתקיים בי כפשוטו, עת קרא לי רבינו עם עלותו על כס ההנהגה לעזוב את ביתי באשדוד ולבוא לשכון ולגור בבני ברק, סמוך ונראה לחצר הקודש. אילו פינו מלא שירה כים אין אני יודע כמה עלי להודות ולהלל ולשבח את בורא על הזכות העצומה הזו שזכיתי בשבע וחצי השנים האחרונות להסתפוף סמוך ונראה להיכל קדשו של רבינו ולגמוע מבאר מעייניו השופעים. הן כה קצרה היתה תקופת השובע שזכינו להסתופף בצילו ואילו זכיתי לבוא להיות סמוך על שולחנו היה נמנע ממני הטוב הצפון לצדיקים לו זכיתי בתקופה מבורכת זו.

רבינו, שכאמור זכיתי לקירבתו עוד מקידמת דנא זה כארבעים שנה, קירבני ביותר עת שמעתי בקולו ובאתי לגור כאן וזאת למרות הקושי העצום בעזיבת חברים וידידים נאמנים בבית המדרש דחסידי סדיגורה באשדוד שהוקם על ידי אותה קבוצה נבחרת ומסורה של עסקנים ופעילים מסורים וחדורי תחושת שליחות שזכיתי להימנות בתוכם, אולם חזקה עלי פקודת קדשו של הרבי ולמרות הקושי הממשי עקרתי ובאתי לבני ברק לחסות תחת כנפיו של רבינו סמוך ונראה לממלכתו הפרוסה.

כמגיד שיעור בדף היומי "הרבי" בי הרבי את משנתו הסדורה וכיוון את צעדי ללא הרף. הוא גילה התעניינות מיוחדת בשיעור ובמשנתפני, וכיוון את צעדנו על כל צעד ושעל. במיוחד היה מכוון את הנהגת השיעור כי חובה על מגיד שיעור להשקיע זמן זמנים טובא להכין את השיעור כדבעי ללא חסירות ויתרות. "אני עצמי" - כך סיפר - הייתי אומר שיעור קבוע בבית המדרש בלונדון עשרות שנים, ואני יכול להעיד כי אין דומה שיעור שהוכן מבעוד מועד כראוי, לשיעור שנמסר ולמגיד שיעור לא היה זמן להכינו. חובה על כל רב, מגיד שיעור, מלמד ומחנך וגם רבי ומנהיג עדה - כך חזר וציוה - להכין את מדברותיהם בצורה מדודה ושקולה, ולחשוב היטב מה ידברו ומה לא. לא יעלה על הדעת לדבר לפני ציבור ללא הכנה ראויה, ורבינו לא יכול היה לסבול דרשנים שפותחים את דרשתם במילים: "לא התכוננתי לדבר אבל ביקשו ממני".... הוא היה אומר כי מי שלא התכונן לדבר אסור לו להתנשא ולהתגאות על הציבור ולהראות שהוא יכול ומסוגל לדבר ללא הכנה. מסיבה זו סיפר שנמנע מלקבל קהל בימי חמישי כדי שיוכל להתכונן כראוי ליום השבת, שהיתה בבת עינו ועל ראש שמחתו כל ימיו (ועל כך ראוי להקדיש מאמר נפרד וגליון מיוחד, ועוד חזון למועד).

כאשר הגיע אל משרדי לקבוע מזוזה ולחנך את שעריו ברינה, אמר לי שלא אעשה את תורת קבע במשרד, אלא אלמד להפריד בין השעות שמוקדשות ללימוד לבין השעות המוקדשות לעבודה. אם תלמד במשרד, סופך שתעבוד גם בשעות המיועדות ללימוד. לכן ציוני להפריד בצורה ברורה ולא לערבב בין התחומין. גם ברכה היתה בציוני זה, שלא יהיה לי זמן במשרד ללמוד ואהיה שקוע בעבודתי בהרוחה....

דרישה מתמדת לשאיפות

מהפכות רבות יצר רבינו בשבע שנות הנהגתו. תביעות עד אין סוף תבע מכל חסידי ובאי חדרו. מה סדר היום שלך? מה ההספק הלימודי שלך? כמה למדת וכמה אתה מתכנן ללמוד ביום הבא, בשבוע ובחודש הבא, בעשור הקרוב? לאן אתה שואף להגיע? והיו דברים נוקבים אלו נשמעים ללא הרף הן באזני ילדים ובחורים צעירים, צורבים ולומדי תורה, אברכי משי ולמדנים,

התמדה בתורה עד קצה היכולת

התמדתו ושקידתו האישית של רבינו היו דוגמה חיה ומוחשית. היה חוזר ומספר את הסיפור הידוע על דו"ר רבי משה'ניו ז"ע, כי פעם חזר הגה"ק רבי מאיר שפירא זצ"ל מתקופת הנופש לשיבת חכמי לובלין, והסתגר שלושה ימים באוצר הספרים של הישיבה בלימוד תורה בקול ובהתמדה עצומה, וקולו המשתפך בלימוד "שטף" את כל הישיבה בהתלהבות בלתי רגילה. שלושה ימים לא יכלו אף לדבר איתו על מאומה... לאחר מכן הסביר ששה בנופש יחד עם רבי משה'ניו, ולנוכח התמדתו העצומה, אף בימי הנופש, לא יכול היה לכבוש את קנאת הסופרים שבו ו"נאלץ" משך ג' ימים ללמוד בהתמדה כדי לתת מרגוע לנפשו...

סיפור זה היה כבבואה נאמנה לדוגמה שראינו אצל רבינו תדיר, ובמיוחד בימי הנופש. זכיתי כמה וכמה שנים לשהות בצילו בימי הקיץ בדאבוס שבשווייץ, ולצד הרשמים העצומים והמיוחדים המאלפים שזכינו לקנות מאותם ימים נעלים, דומני שההתרשמות העמוקה ביותר הינה נוכח התמדתו ויגיעתו בתורה בימים אלו, כמתואר בהרחבה להלן.

באחת השנים לא יכול היה הרבי ללכת ברגליו כאשר איותה נפשו. רגל היה בתקופת שהותו בדאבוס ללכת רגלית שעות ארוכות במשעול ההרים, כאשר פיו ממלל רברבן כל אותן שעות. אולם אותה שנה נאלץ היה לשבת בבית ספון בחדרו, ואז ראינוהו בגדולתו כאשר יושב היה במרפסת הבית מהבוקר עד הלילה, כשמסביבו ערימות ספרים, והוא שוקד על תלמודו ומשנתו ללא הרף בהתמדה שאי אפשר לתארה עלי גליון!

גם בשנים אחרות, שבהן כאמור הלך והתהלך וטייל ממושכות, הרי היו הטיולים הללו רגעים של עונג צרוף וחוויה רוחנית כבירה אפופה כולה בשיחות של תורה וחסידות, לעומקן של דברים, ורגעים אלו נצורים בזכרון המשתתפים כחוויה שלא ניתן לתארה במילים. הוא היה מטייל בעיתות אלו בכל רחבי הש"ס והשו"ע, בנגלה ובנסתר, בדורש ובחידוש, ושיחותיו מתובלות באמרי צדיקים ובתוכן רוחני רב ערך שהותירו רושם כביר. לא אחת יצא לטייל עם רבנים וגאונים, וכולם כאחד עמדו משתוממים נוכח ידיעותיו ובקיאותו העצומה שנשתפכו באותם טיולים מבלי משים, כאשר הרפה מעט מאדרת ההסתרה שעטה על עצמו באופן רגיל.

היינו מבחינים בערימות הספרים על שולחנו, בסלון הדירה שנשכרה עבורו וכן בחצר שבה היה רגיל לשבת שעות ארוכות כשהוא שקוע כל כולו בין רבותינו התנאים והאמוראים, הראשונים והאחרונים, והיתה תקופה זו חטיבה אחת של לימוד ועיון במנוחת הדעת בהשקט ושלוה, ועל כך גם יעידון ארגזי הספרים הרבים הנמצאים שם בקביעות ומחכים עבורו לאותה תקופה מבורכת....

איזה עונג עילאי וצרוף היו פגישותיו שם עם אדמורי"ם ורבנים ואנשי שם, הן בבית והן בחיק הטבע המלבלב. דמוע תדמע עיני לזכר מפלי פניני דברותיו כאשר של מים רבים בכל חדרי תורה שנשמעו מפה קדשו בנאות דשא.

ועת חסרנו כל אלה, נגדע בבת אחת מפעל חייו הכביר של אותו ארז רם ונישא אשר אמרנו בצילו נחיה. הוא הגבר אשר רוחו הגדולה חפפה עלינו, שמדברותיו הנעימים היו נר לרגלנו ודרישותיו מאיתנו הביאו את כל שומעיו למחוזות נעלים של תורה ועבודת ה' - שבת מגניתם ופסק קול מצהלות תורה וקדושה.

אין ספק כי אותה חתירה מתמדת ודרישה בלתי פוסקת להרבות חילים לאורייתא תמשין ותהדהד ותפעל אצל כל שומעי לקחו ואצל כללות אנשי שלומנו שתימשך מלכותו לעד ואותן הנהגות קודש מבורכות ימשיכו לעשות פרי למעלה ולמטה כאשר נאחו כולנו באילנא דחיי בדרך ובמסילה העולה בית השם כפי רצון קדשו ומורשתו העצומה והכבירה, וגדולים צדיקים במיתתם יתר מבחייהם.

והן - באותה דרישה - לעמך ישראל, לבעלי בתים, עמלי יום והעם שבשדות היוצאים להתפרנס מעמל יומם. רבינו לא ויתר לאף אחד ודרש את דרישותיו מכל הבאים עימו במגע, להרים את רף המושגים ולהיות חסידים מבינים ויודעי תורה. "לא יהיו כאן עם-הארצים" היה שב וקובע בנחרצות. לא משנה מי ומה אתה, עליך לקבוע עיתים לתורה ולדרוש מעצמך חלק נכבד בידיעת התורה.

כך היה חוזר פעמים רבות על מאמר חז"ל במסכת ברכות: אמר רבי זעירא, כל הלן שבעה ימים ללא חלום נקרא רע, שנאמר "ושבע ילן בל יפקד רע", והיה ממתיק ואומר כי אדם חייב שיהיו לו חלומות ושאיפות, ומי שאין לו זאת אינו בכלל אדם כלל.

לצד זאת תיקן ואיזן תקנות לטובת הכלל שאף הן מכוונות למטרה מקודשת זו, כגון הדרישה הנחרצת ללמוד בכל יום חומש ורש"י וספר החינוך, ועוד כיוצא בזה. מני תחילת הנהגתו ועד יומו האחרון היה כמלאך המכה על קדקדנו ולא מרפה בדרישה מתמדת: חינוך וחומש רש"י, ידיעת ואהבת התורה, "ודגלו עלי אהבה" היה שב ומשנן כי הדגל שלנו "אונזער פאהן" זה אהבת תורה, כך כפי שקלט סבר וקיבל מאביו ומסבו הגדולים, שהנחו את היסודות האיתנים לדרישות נחרצות אלו (זכורני בילדותי שרבינו הכנסת מרדכי ז"ע אמר לי עוד בהיותי ילד צעיר מאד כי חובה כל שבוע "שנים מקרא ואחד תרגום ואחד רש"י"!).

לצד זאת, החדיר בשומעי לקחו ובכולנו ערנות ודריכות בכל דבר תורה שדיבר, כאשר היה שוזר בדבריו בכל פעם מחדש "הפתעות", בצורה של קושיה שהותיר וציפה למענה כחומר למחשבה. היה משחיל בין פניני מדברותיו "פצצה" בצורה של קושיה עזה כברזל, תמיהה רבתי בדברי רמב"ם מוקשים או במאמר חז"ל קשה להבנה, שאלות "רטוריות" שהופנו אל קהל השומעים אם זה במהלך סעודה שלישית או כאשר היה עומד בפתח חדר קדשו ונושא דבריו לפני קהל החסידים, ובדברו החדיר חשק עצום ורצון כביר לדעת ולהבין אמרי שפר, למה ירמזון מיליו, למה התכוון ולאן חתר. הוא היה פונה ליושבים סביב שולחנו, לבחורים או אברכים בשאלה: מה אתה אומר? מה הפשט בדברים אלו? והיו צעירי צאן קדשים מתכנסים בדריכות עת היה חוזר לחדרו נאוה קודש, ודנים חבורות חבורות למה התכוון ומה ביקש לדעת, ומי שניחן באומץ מספיק היה עונה לשאלותיו הנוקבות והתובעות ונענה בחביבות מרובה. כך, פעל ועשה והביא את צעירי החסידים לחיות כל העת ברוצן ללמוד ולהרחיב אופקים בתורה ובעבודת השם.

אמרי קדשו לאורך שנות הנהגתו (וליתר דיוק גם קודם לכן) היו שזורים בגאונות ובהיקף עצום ומפעים, כשהיה בולל יחדי אמרי שפר בנגלה ובנסתר, מביא דברי רמב"ם ורמב"ן, ובמיוחד שוזר בנעימות מדברי ה"רבי" ר' צדוק מלובלין והמהר"ל שהיו שגורים על לשונו, והיה מכניס את כל השומעים לאוירה נשגבה של התעלות ושהיה באטמוספירה נעלית של ידיעות עמוקות

